

බුදුසරණය

ධර්ම භාණ්ඩාගාරයක් - සාරධර්ම සංග්‍රහයක් | www.budusarana.lk | Email: budusarana@lakehouse.lk
ශ්‍රී බුද්ධ වර්ෂ 2566 ක් වූ ඔක්තෝබර් 29 දිනේ 2023 මාර්තු 29 දිනේ BUDUSARANA WEDNESDAY MARCH 29, 2023
ප්‍රවෘත්ති පත්‍රයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ ලියාපදිංචි කරන ලදී. 57 කාණ්ඩය, 40 පත්‍රය, ආරම්භය 1965 - 06 - 13

පානදුර රත්කොත් විහාරය
භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ
ගුණානන්ද ඉස්මතිය

දුරුවන් පිළිබඳ ඉතා ශෝකජනක පුවත් මේ දිනවල අසන්නට, දකින්නට ලැබෙයි. මෙවන් පුවත් අසන්නට අප පවි කළා යැයි සමහර කියති.

මිනගයා දුම්රියෙහි වැසිකිළිය දින පහළොවක දුරුවකුට වාසස්ථානය කළ දෙමව්පිය දෙපළකි.

කුඩමමා දියණියට පරපුර වචනයෙන් ධනාත්මක පහර දෙන දරුවෙකුය. මැද පෙරදිග සේවයේ නිරත තම අනියම් ධීවරයෙක් මුදල් ගැනීමට ඇගේ කුඩා දරුවාට පහර දෙන පියෙකි. දුරුවන් තුරුළු කරගෙන පිලිට පැන්න මවකි. තම දුරුවන් එල්ලා මරා තමනුත් එල්ලී මැරුණා පියෙකි. තම ධීවර දුරුවන් එල්ලා මරා තමනුත් එල්ලී මැරුණා පියෙකි. මේ මාස කිහිපයක් තුළ අප ඇසූ දුටු අමිහිරි පුවත් ය.

දුරුවන්ට හිංසා පීඩා කිරීම, අපයෝජනයට ලක් කිරීම, දුරුවන් මෙහෙකාර සේවයේ යෙදවීම, දුරුවන් විවිධ අපරාධ ක්‍රියා සඳහා යොදා ගැනීම, දුරුවන් මරා දැමීම අප රට පමණක් නොව ලෝකයේ සෑම රටකම සිදු වෙයි. නමුත් අප රට තුළ මෙය සුවිශේෂී වන්නේ අප බුදු දහම තුළින් සුපෝෂිත සංස්කෘතියකට හා සහස්ත්වයකට උරුමකම් කියන රටක් බැවිනි.

සම්බුදු දහම පුද්ගල වගකීම්, යුතුකම් මැනවින් ඉටු කළ දහමකි. ඒ දහමෙහි දර්ශනය තුළත්, ශාස්තෘ වර්තය තුළත්, ශ්‍රාවක වර්ත තුළත් මේ සදහා සාක්ෂි එමට තිබේ.

සිද්ධාර්ථ කුමාරයා තම දරුවා දමා යාම සමහර වරදවා තේරුම් ගනිති. " රාහුලෝ ජාතො ධන්ධනං ජාතං " මෙය සමහර වරදවා විචරණය කරති. රාහුලයෙක් උපන්නා ධන්ධනයක් ඇති වුණා. එය අනිනිෂ්කුමණයට ධාධාවක් ලෙස සමහර සිතති. මෙය එවැන්නක් නොවේ. රාහුල කුමරු උපන් දා සිද්ධාර්ථ කුමරු වඩාත් සතුටු විය. ඒදින වෙනදාටත් වඩා උද්‍යානයෙහි දී විනෝද ක්‍රීඩාවන්හි යෙදිණි. ඊට හේතුව තමන්ට දාව දරුවකු උපන්නා වගේම අනිනිෂ්කුමණය නම් වූ තම පුාර්වනාව ඉටු කර ගන්නටත් එය කදිම අවස්ථාවක් වීම ය.

සතර පෙර නිමිති දැක, නළඟනන්ගේ විප්‍රකාර දැක, නිබ්බූත පද අසා අනිනිෂ්කුමණය කරන්නට අවශ්‍යතාව තිබුණ ද තමා උපතින් ලද වගකීම එනම්, පිය රජතුමාගෙන් පසුව කිඹුල්වත් නුවර රජ වී ඒ පුරවැසියන් රැකප්පනය කිරීම පැවතුණ නිසා අනිනිෂ්කුමණය සිදු නොවිණි. රාහුල කුමරා තුළින් ඒ සදහා ධන්ධනයක් ගොඩනැගිණි. තම පියා සුද්ධෝදන රජු තවම මහලු නැත. තම පියා මහලු වන කල රාහුල තරුණයෙකි. ඔහුට රාජ්‍ය ගෙන පාලනය කළ හැකි ය. එසේනම් තම වගකීම දැරීමට ධන්ධනයක්, බැඳීමක් සිදු වීම සතුටකි. දැන් තමන්ට නිදහස් විය හැක. මේ හටගත් ධන්ධනය එයයි.

උන්වහන්සේ මහානිනිෂ්කුමණය කරනුයේ එක් රාහුලයකු කෙරෙහි කරුණාවෙන් නොව එවන් රාහුලලා සිය දහසකට කරුණා උල්පතක් වීම සඳහා ය.

උන්වහන්සේ බුදු බව ලබා ගැනීමෙන් අනතුරුව ඒ කටයුත්ත නිවැරදිව ඉටු කළහ. සංයුක්ත නිකායේ දේවතා සංයුක්තයෙහි වත්තු සුත්‍රයේ දී උන්වහන්සේ හමුවට පැමිණෙන දෙවියකු ලොව මිනිසුන්ට වටිනාම වස්තුව කුමක් දැයි විමසයි.(කිංසු වත්තු මනුස්සානං) එවිට බුදු රජාණන් වහන්සේ ලබා දෙන පිළිතුර නම් " පුත්තා වත්තු මනුස්සානං මිනිසුන්ට උදාර වස්තු වන්නේ පුත්‍රයන් බවයි. පුත්ත යන වචනය තුළින් අර්ථවත් වන්නේ දුරුවන් යන්නයි. එම ප්‍රකාශය තුළ උන්වහන්සේ ලොවට ලබා

දුරු සම්පත නිධානයකි

දෙන පණිවුඩය නම් ලොව වෙසෙන මිනිසුන්ට අගනාම වස්තුව දුරුවන් බවයි.

උන්වහන්සේ මංගල සුත්‍ර යේ දී දක්වන්නේ " පුත්ත දාරස්ස සංගහො, අඹු දුරුවන් පෝෂණය කිරීම, එතං මංගලමුත්තමං , උතුම් වූ මංගල කරුණකි."

මංගල කරුණ නම් ජීවිතයේ දියුණුව උදාකරන කරුණ වේ.

සිඟාලෝවාද සුත්‍රයෙහි දී උන්වහන්සේ අම්මා, තාත්තා බඹ ලොව වෙසෙන බඹුන් හා

සමාන යැයි දක්වති. බඹුන් තුළ මෙන්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා යන උදාර ගුණ පවතී. ඔවුහු අසීමිතව එය ලොවට ප්‍රකාශ කරති. මව්පියන් ද තම දුරුවන් කෙරෙහි මෙම ගුණ අසීමිතව ප්‍රකාශ කරන නිසා උන්වහන්සේ බඹුන්ට උපමා කරති. වරදින් මුදවා, හොඳ නරක කියා දී ඔවුන් යහපතෙහි යොමු කරවන නිසා ඔහුට ප්‍රබ්බාවරියා - මුල්ම ගුරුවරු වෙති. අනෙක් සතුන් මෙන් නොව මිනිස් දුරුවන් හැදිය යුතුයි. හැදෙන්නේ නැත. එය දෙමව්පියන්ගේ කාර්ය භාරයකි. වගකීමකි. යුතුකමකි.

වරදින් මිදවීම, යහපතෙහි යෙදවීම, ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ලබා දීම, සුදුසු කල දේපළ පැවරීම, අවාහ විවාහ කටයුතු කර දීම මව්පියන්ගේ වගකීම බව උන්වහන්සේ දක්වති. අම්මා තාත්තා දුරුවන් (බේමා) සුරක්ෂිත කිරීම, (අප්පට්ඨයා) නිර්භය කිරීම සිදු කළ යුතුයි. බුදු දහම පවුල දකින්නේ දුරුවන් කේන්ද්‍ර කොට ගෙන ය. පවුලෙන් ඔවුන්ට මෙන්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා යන ගුණ

ලැබෙන නිසා පවුල " සබුන්ම කුල " වේ. හොඳ, නරක කියා දෙන නිසා " සපුබ්බාවරියක කුල " ලෙස ද, දුරුවන් සුරක්ෂිත කරන නිසා " සපුබ්බදෙව කුල " ලෙස ද, පෝෂණය කරන නිසා " සාහුණොයක කුල " ලෙස ද පවුල හඳුන්වයි. මේ තත්වය ගොඩ නැගෙන්නට සද්ධා, ශිල, සුත, වාග, පඤ්ඤ, යන ගුණයෙන් පවුල සුපෝෂිත විය යුතු බව දක්වයි.

දුරු සෙතේ නැති අය යක්ෂණීන් ලෙසත්, දුරු සෙතේ ඇති අය මව්පියන් ලෙසත් බුදු දහම දක්වයි. ධර්ම පදවිධ කථාවෙහි කාලි යක්ෂණී කථා වස්තුවෙහි එක් කාන්තාවක් දුරුවන් විනාශ කරයි. ඇය බවයෙන් බවයට විවිධ ආත්මයන් ලබා දුරුවන් විනාශ කොට යක්ෂණියක්ව උපදී. දුරුවන් විනාශ කරන අය යක්ෂණියන් වන බව මෙහි දක්වයි. උම්මග්ග ජාතකයෙහි ද දුරු සෙතේ නැති අය යක්ෂණීන් බව පුත්‍ර ප්‍රශ්නයෙහි දී

දක්වයි. මව්වරු දෙදෙනෙක් දුරුවා තමන්ගේ යැයි රණ්ඩු කරති. මහොෂ ධ පඨිතුමාට මෙම ගැටලුව විසඳා දුරුවාගේ සැබෑ මව කවුරුන් දැයි සොයන්නට සිදුවිය. ඔහු මව්වරුන්

දෙදෙනාට එක් අයකුට කකුල් දෙක ද, අනෙක් මවට අත් දෙක ද දී අදින්නට කියයි. ඇඳ ගත් අයට දුරුවා දෙන බව කියයි. සැබෑ මව දුරුවා අදින්නේ නැතිව අත හරී. අනෙක් මව තමා දෙසට ඇඳ ගනී. මේ පරීක්ෂණයෙන් සැබෑ මව දුරුවා අතහැරිය මව ලෙසත්, දුරුවා ඇඳගත් මව යක්ෂණියක ලෙසත් දක්වයි.

යක්ෂණියන් තුළ වුව ද දාරක ප්‍රේමය පවතින බව කියන කථාවකි පදමානවක ජාතකය. මව යක්ෂණියක් බවත්, පියා මනුෂ්‍යකු බවත් දැන ගන්නා පදමානවක කුමරු මව අතහැර යයි. එවිට මව වූ යක්ෂණිය තම පුත්‍ර කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් පියවර මැන සොරුන් ඇල්ලීමේ මන්ත්‍රයක් ඔහුට ලබා දෙයි.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දුරුවන්ට පිහිට වූ සේක. සද්ධර්මරත්නාවලියෙහි එන මට්ටකුණ්ඩලි කථා වස්තුව තුළින් එය පැහැදිලි වෙයි. මසුරු අදින්න ප්‍රබ්බක නම් පියාගේ නොසැලකිල්ල නිසා පාණ්ඩු රෝගයෙන් මරණාසන්නව සිටි මට්ටකුණ්ඩලිට තම රුව පෙනෙන්නට සලස්වා ඔහුට දිව්‍ය ලෝකයට යන්නට සැලැස් විය. පෙර කථමයක් විපාක දීම නිසා සොරුන්ගෙන් මැරුම් කන ජත්ත මානවකට තෙරුවන් ගුණ උගන්වා එය ගායනා කරන මෙන් දැන්වීය. එහෙයින් ඔහු දෙව්ලොව උපන්නේ ය. සමාජ අසාධාරණය නිසා කුඩා

අවදියේ දී ම වසුරු කඳ ඇද්ද සුනීතට ඔහු ළඟට ගොස් බණ කියා ඔහු පැවිදි කොට රහත් භාවය ලබන්නට සැලසීය. තම සුළු පියාගෙන් අතවර විඳ මළ මිනියක බැඳ සිටි සෝපාක එයින් මුදවා පැවිදි කොට ඔහුට රහත්භාවය ලබන්නට අවකාශ සැලසී ය.

සිය සොහොයුරා විසින් මහණකමින් එළුවා දැමූ වුල්ලපන්ටක හාමුදුරුවන් කෙරෙහි කරුණාවෙන් ඔහු තම බුදු කුටියට රැගෙන විත් ඔහුට රෙදි කඩක් දී රජෝතරණං රජෝතරණං යැයි කියන්නට සලස්වා විමුක්තිය අත්පත් කර දුන්නාහ.

තම ලෙයින් මෙලොව බිහි වූ පුත්‍ර රාහුල කුමාරයා දයාද ඉල්ලා තමා පසු පසින් දිව එද්දී ඔහු විහාරයට රැගෙන ගොස් ශාසන දායාදය ලබා දී අර්භත්වයට පත් කළහ.

පැවිදි වීමට පෙර හටගත් දුරු ගැබක් නිසා කුමාර කාශ්‍යප මෙලොව බිහි විණි. ඒ මෙහෙණියට ඒ දුරුවා පුසුත කරන්නට අවස්ථාව දී ඔහු හදා වඩා ගන්නට රජුට පවරයි. ඔහු හැදී වැඩී ගිය පසු ඔහුට තම දිවි මඟ සරු කර ගන්නට බුදු මඟ පෙන්වයි. කුමාර කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ නමින් ප්‍රකට වූයේ උන්වහන්සේ ය.

අලවි යකු දමනය කිරීම තුළින් ඔහුට බිලි වීමට සිටි දුරුවකුට උන් වහන්සේ අභය දානය දුන් සේක. මේ අයුරින් දුරුවන් කෙරෙහි කරුණාවෙන් බුදු රජාණන් වහන්සේ කටයුතු කළ අවස්ථා බොහෝ වෙයි.

බුදු දහම තුළ මෙවන් අගනාකම් රාශියක් දුරුවන් සුරක්ෂිත කිරීමෙහි දී දක්නට ලැබෙයි. දුරුවන් මේ ලොවට බිහි කරන්නේ අඹු සැම දෙපළකි. ඔවුහු දුරුවගේ මව්පියෝ වෙති. ජීව විද්‍යාත්මකව, මනෝ විද්‍යාත්මකව, සමාජ විද්‍යාත්මකව දුරුවෝ දෙමාපියන්ට බැඳෙති. එය එසේ වුව ද කිසිම දුරුවකුට හිංසා පීඩා කරන්නට, ඒ දුරුවන් මරා දමන්නට කිසිම අම්මා කෙනකුට, තාත්තා කෙනකුට අයිතියක් නැත.

යම් රටක දුරුවකු උපදී නම් ඔහු අයත් වන්නේ ඒ රටටයි. ඒ ජාතියටයි. ඒ නිසා ජාතියේ දුරුවන් විනාශ කරන්නට කිසිවකුටත් අයිතියක් නැත. ජාතියේ දුරුවන්, රටේ දුරුවන් සුරක්ෂිත කිරීම ජාතියේ රටේ වගකීමයි. සෑම පුවැසියෙකුගේ ම වගකීමයි. මේ පිළිබඳ වටහා ගෙන අපි සෑම දෙන අපේ දුරුවන් සුරකිමු. ඒ අපේ අනාගතයයි.

ඌවේ සියම් මහා නිකායේ මහා ලේඛකාධිකාරී, වැලිමඩ ශාසනාරක්ෂක බල මණ්ඩලයේ සභාපති, කැප්පෙට්පොල, පාලුගම, ශ්‍රී සුභද්‍රාරාම මහා විහාරාධිපති, ශාස්ත්‍රපති, අධ්‍යාපනපති **විල්මිය පඤ්ඤතිලක හිමි**

මේ නැම කෙනෙක් තමන්ගේ ජීවිතය පවත්නා කාලය තුළ යම් යම් හේතු පදනම් කරගෙන අවස්ථානුබද්ධව තීරණ ගැනීම සිදුකරයි.

බොහෝ විට එලෙස අප ගනු ලබන තීරණ නිවැරදි ද, එසේත් නොමැති නම් වැරදි ද යන කාරණාව පිළිබඳ සලකන්නේ අතලොස්සකි. ඒ නිසාම යම් තීරණයක් ගෙන අවසානයේ දී පසුතැවීමට පත් වන බොහෝ දෙනා පිළිබඳ අප නිරීක්ෂණය කර ඇත්තේම උදාහරණයක් ගෙන සාකච්ඡා කරන්නේ නම් සාහසික ක්‍රියාවක් වශයෙන් සලකනු ලබන මනුෂ්‍ය ඝාතනය පෙන්වාදිය හැකි ය. කිසියම් වූ හේතුවක් පදනම් කරගෙන ගනු ලැබූ වැරදි තීරණයේ අවසන් ප්‍රතිඵලය වූයේ මනුෂ්‍ය ඝාතනයයි. මෙවැනි ඕනෑකරම් සිද්ධි දාමයන් රූපවාහිනිය, ගුවන්විදුලිය වැනි ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍යයෙන් මෙන් ම

ප්‍රචිත වැනි මුද්‍රිත මාධ්‍යයන්ගෙන් නොයෙක් වර අප ඇස ගැටෙන දසුන් ය. ඇතැම් විට එවැනි මනුෂ්‍ය ඝාතනයකින් අදහස් වන්නේ කුමක් හෝ සුළු සිද්ධියක් නිසා ඇති කරගත් වැරදි අදහසකි. එය හදිසි කෝපය නිසාවෙන් සිදුකරන ලද මනුෂ්‍ය ඝාතනයක් හෝ අපරාධයක් යැයි ද නොයෙක් වර අසන්නට ලැබෙන කරුණකි.

එනමුත් මෙම සිද්ධිය විමර්ශනාත්මක ඇසින් බලන්නකුට නම් මෙහි පවතින තීරණ ගැනීමේ වරද දැක ගන්නට පිලිවන.

බෞද්ධ සමාජයක ජීවත්වන කෙනකුට නම් විශේෂයෙන් එම විමර්ශනාත්මක භාවය හිමිව ඇත. ඊට හේතුව බුද්ධ දේශනාව වූ කලි සම්මුතියෙන් එපිටට ගොස් එහි පරමාර්ථයන් පිළිබඳ විමසා බලන දහමක් වන බැවිනි.

විභජ්‍යාවාදී දහමක් වශයෙන් බොහෝ දෙනා අතර මෙය ප්‍රචලිතව ඇත්තේ ද එලෙස බෙදා වෙන් කොට විමර්ශනය කරන බැවිනි.

පෙර සඳහන් කළ පරිද්දෙන් ගන්නා ලද තීරණය අවසානයේ පසුතැවීමට පත් වන්නට සිදු වේ නම් ඒ තුළ පැහැදිලි වන්නේ ගන්නා ලද තීරණය සාර්ථක නොවන, එසේම නිවැරදි ද නොවන තීරණයක් වන බවයි. නිවැරදි තීරණය සැප පිණිසත්, වැරදි තීරණය දුක් පිණිසත් හේතු වන බව පෙර සඳහන් කළ සංසිද්ධීන්ගෙන් මනාව වැටහේ.

පුද්ගලයාට ඒදිනෙදා ජීවිතයේ දී නිවැරදි තීරණයක් ගැනීමට අවශ්‍ය මඟ පෙන්වීම බුදු දහම තුළ පෙන්වා දී ඇති බව අවිවාදයෙන් පිළිගත හැකි ය. ඊට කදිම නිදර්ශනාත්මක සූත්‍රයක් වන්නේ අංගුත්තර නිකායේ තික නිපාතයේ එන කාලාම සූත්‍රයයි.

දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ තික මහා සංඝයා වහන්සේ සමඟ වාරිකාවේ වැඩම කළහ. ඒ අතරතුර කාලාමයන්ගේ කේසපුත්ත නම් නියමිගමට ද උන්වහන්සේ වැඩම කළහ. එහිදී කේසපුත්ත නියමිගමිවැසි කාලාමයන් ඒ වන විටත් ඔවුහු මුහුණ පා සිටි ගැටලු බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළේ ය. එම කරුණ නම්,

“ස්වාමීනි, කේසපුත්තයට එන ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. ඔහු ස්වකීය

ලබ්ධියම කියයි. මෙරමාගේ ලබ්ධියට අක්‍රෝෂ කරයි. නිග්‍රහ කරයි. බැහැර කරයි.”

යනුවෙනි. මෙම අවස්ථාව තුළ ද අපට විද්‍යමාන වන්නේ මෙම පිරිස නොයෙක් නොයෙක් ආගමික මතධාරීන්ගේ දේශනාවන් නිසා මං මුළු ඒ ඇති සෙයකි. එබැවින් ඔවුන්ට කවරෙක් සත්‍ය පවසන්නේ ද යන නිවැරදි තීරණයට එළඹීමට නොහැකි ව පසුවෙති.

මෙම කරුණු පිළිබඳ මනාව තේරුම් ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම පිරිසට මං මුළාවෙන් මිඳෙන්නට නොඑසේ නම් (නොයෙක් කරුණු අසා තිබූ බැවින්) හිතේ හටගත් සැක සංකා දුරු කර ගන්නට අවශ්‍ය කරන මූලික කරුණු කරුණු 10 ක් පිළිබඳ ප්‍රථමයෙන් දේශනා කරන ලද සේක. එම කාරණාවන් වන්නේ,

- මා අනුස්සවේන - නැවත නැවත ශ්‍රවණය කරන ලද බැවින් නොපිලිගන්න.
- මා පරම්පරාය - පරම්පරානුගතව පැමිණි බැවින් නො පිලිගන්න.
- මා ඉතිකිරාය - යමෙක් පැවසූ පමණින් නොපිලිගන්න.
- මා පිටකසම්පදානෙන - උගත් ග්‍රන්ථ සම්පත්තියෙහි ලා නොපිලිගන්න.
- මා තක්කහේතු - තම තර්කයට අනුරූප වන බැවින් නොපිලිගන්න.
- මා නයහේතු - තම න්‍යායට අනුරූප වන බැවින් නොපිලිගන්න.
- මා ආකාරපරිචිතක්කේන - ආකෘතියට අනුරූප වන බැවින් නොපිලිගන්න.
- මා දිට්ඨි නිජ්ඣාන ධන්තියා - තමා විසින් ගන්නා ලද ලබ්ධිය හා සමාන යැයි නොපිලිගන්න.
- මා හඬබරුපතාය - හව්‍යරූපතාවයෙන් ද නොපිලිගන්න.
- මා සමණෝ නෝ ගරු - ශ්‍රමණ ගෞරවයෙන් ද නොපිලිගන්න.

අප හැම දෙනාම ද දෛනික ජීවිතයේ බොහෝ ගැටලුවලට මුහුණ පාන්නෙමු. එබැවින් මෙම කේසපුත්ත නියමි ගම් වැසි කාලාමයන්ට ද බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කොට වදාළේ එම දස කාරණාවන් මත පදනම්ව යමක් විශ්වාසය නොකරන ලෙසයි.

දෙවනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ යොමු වන්නේ නිවැරදි තීරණයක් ගත යුත්තේ කෙලෙස ද යන්න පෙන්වා දීමටයි. එහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ කාලාමයන්ට මෙසේ දේශනා කළ සේක.

“මේ දහම් අකුසල් ය, මේ දහම් වරද සහිත ය. මේ දහම් නුවණැත්තන් විසින් ගරහිත ය. මේ දහම්හු සපුරන ලද්දාහු, සමාදන් කොට ගන්නා ලද්දාහු අවැඩ පිණිස, දුක් පිණිස, පවත්නාහයි.”

යනුවෙනි. මෙහිදී බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩි දුරටත් දේශනා කොට වදාරන්නේ ලෝභ, දෝස, මෝහ යන අකුසල මූලයන්ගේ ද සම්මිශ්‍රණය ඇත්තේ නම් කිසිදු ලෙසකින්වත් එම ගනු ලබන තීරණය නිවැරදි තීරණයක් නොවන බවයි. එසේම උන්වහන්සේ එම වැරදි තීරණය නිවැරදි

තීරණයක් ලෙස සකස් කරගත යුතු වන්නේ කෙසේ දැයි යන්න කාලාම සූත්‍ර දේශනාව තුළ විවරණය කළ සේක.

“ මේ දහම්හු කුසල් ය. මේ දහම්හු අනවද්‍යයහ. මේ දහම් නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසිත ය. මේ දහම්හු සපුරන ලද්දාහු, සමාගම් කොටගන්නා ලද්දාහු වැඩ පිණිස, සුව පිණිස පවත්නාහ”

යනුවෙනි. මෙලෙස නිවැරදි යමක් කිරීමට පෙර විමර්ශනය කිරීම තුළින් අප ගනු ලබන තීරණය යහපත් මෙන්ම නිවැරදි තීරණයක් බවට පත්වන බව පැහැදිලි වේ.

මෙලෙස යටෝක්ත බුද්ධ භාෂිතය ගවේෂණය වීම මෙන්ම, විමර්ශනශීලීව සොයා බැලීම තුළ දෛනිකව අප ගනු ලබන දහස් සංඛ්‍යාත තීරණ නිවැරදි තීරණ බවට පත් කර ගැනීමටත්, සංසාරය තුළ තව තවත් දුක්මුසු අත්දැකීම්වලට ළඟා නොවී මෙලොවත් යහපත්ව කල් යවා, පරලොවත් යහපත් කර ගන්නට නිවැරදි තීරණය ගන්නටත් හැකිවනු ඇත.

පොත්තේවෙල කඳාණලක්ඛණ හිමි

බෝ පත් සෙවණේ

බෝ සෙවණේ සිලි සිලියේ බෝ පත් සෙළුලේ අමදින විට බෝ මළුවේ සුදු වැලි දිලියේ

පය තබනා විට මළුවේ මොහොතක් ගානේ සම්පූර්ණ මයි සිහි වන්නේ මතකට මාගේ

බෝ මැඩ ප්‍රභ බුදු හිමියෝ රැස් විහිදෙන්නේ අසිරිය දැක සදෙව් ලොවම සාධු කියන්නේ මහ බඹුලින් දොහොත් මුදුන් දී නමදින්නේ

අපා දෙපා සියලු සතුන් හට මෙය දැනුණේ ගස් වැල් මල් සියලු ම දේ තුටින් සැතපුණේ අඳ ගොළු බිහිරන් සියලු දෙනා සුවපත් වූයේ බුදු අසිරිය තුන් ලොවට ම මෙලෙසයි දැනුණේ මෙත් කරුණා මුදිතාවෙන් ලොවම හැනැටුණේ

මළුව තුළ මොහොතකට මගේ සිත නැවතුනී අමදින කුසලයෙන් මෙලෙස මම පතනෙම් දිනෙක මම බෝ සෙවණේ බවුන් වඩන්නම් සසර දුකින් එතෙර වන්න පැතුම් පතන්නම්

වයි.එම්. සීලවතී

තීරණයක නිවැරදි බව මෙලෙස තීරණය කරන්න

බුදුපසරණ

35, ඩී. ආර්. විජයවර්ධන මාවත, ලේක්හවුස් - කොළඹ.
දුරකථන - 2429598, 2429429 ෆැක්ස් - 2429329, 2449069

වස් පුර අටවක 2023-03-29

සසර පුරා පසුපස එන හුරු පුරුදු

තරාගත බුදුපියාණන් වහන්සේ ජීවමාන සමයෙහි පිළිනදවවීව නම් මහ රහතන් වහන්සේ නමක් වැඩ සිටියහ. උන්වහන්සේ වංශවත් පවුලක උපත ලද අතර මවුපියන් ගුණ යහපත් ය. ධනවත් ය. පිළිනදවවීව මහ රහතන් වහන්සේ මහා බලසම්පන්න, හික්මීමෙන් යුතු කායික ක්‍රියා ඇති රහතන් වහන්සේ නමක් ලෙස ප්‍රසිද්ධියට පත්වූහ. එහෙත් උන්වහන්සේගේ වචනය රළු ය. අසන්නන්ට ප්‍රිය නුපදවන්නේ ය. කෙනකුට ආමන්ත්‍රණය කළේ පවා තෝ, වසලය ආදී අමිහිරි වචනයෙනි.

දිනක් උන්වහන්සේ මහ මඟ වඩිමින් සිටියහ. අතර මඟ පැලපතක කුඩා දැරියක් හඬා වැළපෙනු උන්වහන්සේට අසන්නට ලැබුණි. දැරිය හඬන්නේ මහලු කාන්තාවකගෙන් තමන්ට මාලයක් මිලදීගෙන දෙන ලෙස ඉල්ලමිනි. ඒත් ඇය ඉතා දුප්පත් ය. දියණියට මාලයක් ගෙන දෙන්නට වත්කමක් නොවීය. මේ සිදුවීම දුටු තෙරුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ සමීපයේ වූ පිදුරු ඊකක් ගෙන මාලයක් ලෙස සකසා දැරියගේ ගෙල පළඳවන ලෙස ඒ මහලු මවට දුන්හ.

ගතවූයේ නිමේෂයකි. පිදුරු මාලය රන් මාලයක් බවට පත්වුණි. දැරිය සතුටින් ඉපිළිණි.

පිළිනදවවීව මහ රහතන් වහන්සේගේ බල සම්පන්න බවට එක් උදාහරණයක් පමණි මේ.

දිනක් දම් සහා මණ්ඩපයට රැස් වූ හික්ෂුන් වහන්සේ පිළිනදවවීව මහ රහතන් වහන්සේගේ මේ ගතිගුණ ගැන කතා බහට ලක් කළහ. උන්වහන්සේ පින්වත්, මහා බල සම්පන්න, දැන උගත් මහ රහතන් වහන්සේ නමක් වූව ද අන් අයගේ සිත රිඳෙන ලෙස කතා කිරීම උන්වහන්සේට නොගැළපෙන බව කියවුණි. එතැනින් නොනැවතී මේ බව බුදු රජාණන් වහන්සේට ද දැන්වූහ. එහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ලෙස පිළිනදවවීව මහ රහතන් වහන්සේගේ මේ රළු වචන භාවිතය පෙර සසර පුරුද්දක් නිසා පැවත එන්නකි. උන්වහන්සේ පෙර ආත්ම බව දහතුනක් උසස් බමුණු කුලවල ඉපදුණි.

ඒ හැම බවයක දී ම අන් අය සුළු කොට, පහත් කොට සැලකීම පුරුද්දක් විය. අනුත්තර කතා කළේ ද නිගුන වන ලෙසිනි. මහරහතන් වහන්සේ නමක් වීමට පින් පුරා තිබුණ ද මේ ආත්ම බවයේ ද රළු වචන භාවිතයට හුරු වූයේ ඒ සසර පුරුද්දට ය.

මේ කතාව බෞද්ධයින්ට තමන් කරන කියන දේ පිළිබඳ, ජීවිතයට පුරුදු පුහුණු කරන දේ පිළිබඳ සිතා බලන්නට හොඳ මාර්ගෝපදේශයකි. නරක පුරුදු පමණක් නොව හොඳ පුරුදු ද බවයෙන් බවයට තමන් පසුපස එන නිසා හොඳ නරක තෝරා බේරා ගැනීම මේ ජීවිතයට සේ ම පරලොව ජීවිතයට ද එක සේ වැදගත් වන බව බෞද්ධයා සිතට ගත යුතු ය.

බොදු පරිසරයක හැදී වැඩෙන, බොදු මඟ යන කෙනෙකැයි යන අභිමානය ඕනෑ ම බෞද්ධයකුට තිබිය යුතු ය. මේ බෞද්ධයෙකැයි ඕනෑ ම කෙනෙකුට හදුනාගත හැකි

හික්මීමක්, ප්‍රතිපත්තිගරුක බවක් ඕනෑම බෞද්ධයකුට තිබිය යුතු ය.

බෞද්ධ නාමයෙන් පෙනී සිටීමින් අන්‍යයන්ගේ අයහපත ම ප්‍රාර්ථනා කරන්නට සැබෑ බෞද්ධයකු විය නොහැකි ය. ජීවිත කාලය පුරා ඊර්ෂ්‍යාවෙන් පෙළෙමින්, ක්‍රෝධ සිත් උපදවා ගනිමින් තමන්ගේ දියුණුව පැතුමින් එවැනි පුද්ගලයාට කිසිදාක දියුණුවක් ලද නොහැකි ය. ඒ පුරුදු සසරට ද උරුම ය. ඊළඟ බවයේ ද ඔහු තුළින් විද්‍යමාන වන්නේ ඒ දුර්ගුණ ම ය. කොතරම් බලසම්පන්න කෙනෙක් වුවද එයින් ගැලවිය නොහැකිය

කෙනෙක් දිගින් දිගට ම පුරුද්දක් ලෙස පාප ධර්මයන්හි නියැළෙනවා නම්, වරදින් මිදී නිදොස් නොවනවා නම් ඔහුගේ ජීවිතය අඳුරු ය. ඒ අඳුරු සසර ද අන්ධකාර කරනු ඇත. මේ නිසා තෙරුවන් කෙරෙහි සැබෑ ශ්‍රද්ධාවෙන් ධර්මානුකූල දිවි පැවැත්මක් ගොඩනගා ගැනීමට බෞද්ධයා නිරන්තරයෙන් උත්සාහ කළ යුතු ය. එය දොලොවට ම වැඩදායක ය.

අඳුරු කුටියට නොනිවෙන පහනක් දල්වන්න

සි මාජය යනු විවිධ අදහස්, මතවාද ඇති අයගේ එකතුවකි. සමාජය සමගින්ම ජීවිතය පවත්වනවා විනා ඉන් බැහැරව තනිව ජීවත්වීම අසීරු ය.

දම්වැලක් සේ ඔවුනොවුන් එකිනෙකාට බැඳී සිටී. මෙහිදී උගත් - නුගත්, ලොකු - කුඩා, උතුම් - අධිම ආදී වශයෙන් නොයෙක් තරාතිරමේ පිරිස් සමඟ එකට මුහුණ දෙන්නට සිදුවේ. ඒ ඇසුරේ දී නොයෙක් දෙනාගේ සත්‍ය වූ හෝ අසත්‍ය වූ හෝ නොයෙක් කරුණු පිළිබඳ තමාගේ සිතට පීඩා ගෙන දෙන වචනයට ක්‍රියාවන්ට ද මුහුණ දෙන්නට සිදුවනු ඇත.

සමාජයෙහි කිසිම කෙනකුට තමා නිතර ගැටෙන ලෝකයෙන් හොඳ පමණක් ම දැකීමටත්, ඇසීමටත් නොලැබේ. ගමනක් යන්නට බස් රථයකට ගොඩ වූයේ යැයි සිතන්න. ඇතැම් විට ඒ ගමන අවසන් වීමට මත්තෙන් තමන් අකැමැති, තමන්ගේ සිතට නොරැස්සන කටුක වචන, අනුන්ගේ නොමනා හැසිරීම් ආදී කොතෙකුත් දේ සිදුවිය හැකි ය. ලෝකයෙන් අප වෙත එන එවැනි දුබලකම් නිසා තමන්ගේ සිතට ක්‍රෝධය නංවා, එසේත් නැති නම් විත්ත සන්නාහයෙහි යටපත් වී ඇති ක්‍රෝධය මතුකොට, අනුන්ගේ දුබලකම් අනුව තමා ද වෙනස් වන කෙනකු වූයේ නම් එය මහත් වූ අරගලයකට මුහුණපෑමට හේතුවන්නකි.

ඒ වගේ ම කෙනකුගේ පරුෂ වචනයට හෝ මොනසමී ආකාරයකින් විත්ත දුෂණයට හේතුවන වචන නිසා හෝ නොමනා හැසිරීම නිසා හෝ තමන් කෝපයට පත්ව ඒ ඒ ක්‍රියාවන්ට එකට එක කිරීමටත්, දොස් පවරා ගැනීමටත්, එකට එක කිරීමටත් පෙළඹෙන්නේ නම්, එයින් දොපාර්ෂවයට ම විපතක් මිස සැපතක්, දියුණුවක් නම් කිසි කාලයක දී සැලසෙන්නේ නැත.

“සුඛබයකු පය සපා කෑ විට තමා ඒ සුඛබයාගේ පය සපා කන්නේ නැත. ආක්‍රෝශ පරිහව කිරීම් හමුවේ පහරදීම් හමුවේ තමන් නොකිපීම, පළිනොගැනීම ම නුවණැති පුද්ගලයාගේ ස්වභාවයයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශංසා කරන ලද ක්‍රියාවක් ලෙසින් සිතා ඉවසීම පුරුදු පුහුණු කරන්නේ නම් ඔවුනොවුන් අතර, අසමගියක්, කළහ කිරීමක්, හේදයක් ඇති නොවනු ඇත.

“ඉවසීමෙන් සැනසීම ලැබේ” නම් වූ ආත්මෝපදේශය සිහිපත් කළ හැකි ය. යමකුගේ විත්ත සන්නාහයේ ක්‍රෝධය ඇති කර ගන්නේ නම්, ඔහු තුළ හෝ ඇය තුළ හෝ ඉවසීම ඇති නොවනු ඇත. අඳුරෙහි ආලෝකයක් නැත්තා සේ ය. ක්‍රෝධ සිතිවිලිවලින් පිරුණු සිත අන්ධකාරයෙන් පිරුණු ගෘහයක් වැනි ය. අන්ධකාරයෙන් පිරුණු ගෘහය ආලෝකවත් කිරීමට නම් පහනක් දැල්විය යුතු ම ය. ක්‍රෝධය නමැති අන්ධකාරයෙන් පිරුණු විත්තසන්නාහයෙහි ඉවසීම නමැති පහන දල්වා ආලෝකවත් කිරීමෙන් ක්‍රෝධය නමැති අන්ධකාරය දුරුව මුළු විත්ත සන්නාහය ම එළිය වී දීප්තිමත් වන්නේ ය.

ක්‍රෝධය නමැති අන්ධකාරය මිනිස් සිත පමණක් නොව මුළු ශරීරයට ම අන්ධකාර ස්වභාවයක් ම ඇති කරයි. ක්‍රෝධය තම ගත සිත දෙකම විරූප කරන ධර්මයකි. එබැවින් නිතර ඒ ක්‍රෝධය මනුෂ්‍ය සිත තුළ මොන මොන හේතූන් නිසා හෝ ඇති වන්නට ඉඩහසර සැලසුවහොත්, ඒ මනුෂ්‍ය ශරීරය වැඩි කාලයක් නොගොස්ම ශරීරගත ලේ ධාතුව විෂ වීම නිසා නොයෙකුත් රෝගයන්ට භාජනයවීම නිසැක ය.

මේ නිසා නිරෝගීව, යහපත් වූ ශරීර වර්ණයක් ද ඇතිව යහපත් ආකාරයෙන් ජීවත්වීමට පවා ඉවසීම නම් ගුණය උපකාරී වන්නේ ම ය.

හිස සුන් වූ මනුෂ්‍ය සිරුරකින් කිසිම ක්‍රියාවක් කළ නොහැකිවූවක් මෙන් ඉවසීම නමැති උතුම් ගුණ ධර්ම කෙනෙක් තුළ නො මැති නම් ඔහු හෝ ඇය තුළ සමාධි ප්‍රඥාදී සෞඛ්‍ය උසස් ගුණධර්ම ඇති නොවන්නේ ය. ඒ ඉවසීමෙන් තොර වූ පුද්ගලයා තුළ ක්‍රෝධය බල පවත්වන බැවිනි.

බකමුණාට දවල් කාලයෙහි ඇස් නො පෙනේ. කපුටාට රාත්‍රී කාලයේ ඇස් නොපෙනේ. ලෝහය, කෝපය, මෝහය නම් පාපී ධර්මයන්ගෙන් යුතු වුවන්ට රෑ දවල් කාලයන් දෙකෙහි ම දෑස් නො පෙනේ. ක්‍රෝධය නම් මනුෂ්‍යයාගේ

ප්‍රකෘති සිහිය විකෘතියට පත් කර මනුෂ්‍යයා ලම්මත්තකයකු බවට පමුණුවන පාප ධර්මයකි.

එසේ හෙයින් ද්වේෂයෙන් දුෂිත වූ ඔහු ඇත්ත යුක්තිය, කළ යුතු දේ නොකළ යුතු දේ, හොඳ - නරක, ධර්මය - අධර්මය කිසිවක් නො හඳුනන්නෙක් වේ. එවැනිකු තුළ දුශ්චරිතයෙන් වෙන්වීමටත්, ගුණ ධර්මයෙන් යුක්තවීමටත් උපකාරී වන “හිරිඔතප්” යහපත් ධර්මයන් සිතෙහි හට නොගන්නා බැවින් කෙසේ නම් දුසිරිතෙන් වැළකී උතුම් සුසිරිතෙහි යෙදේ ද?

පුහුදුන් සමාජයේ ක්‍රෝධයෙන් යුතුව අන්‍යයන්ගේ අයහපතට හේතුවන ලෙසින්, වරදක් නැතිව ද, අන්‍යයන්ට හිංසා පීඩා කරන දුෂිත හිත් ඇති පාපී පුද්ගලයන්ගෙන් අඩුවක් නම් නැත. එවන් සමාජයෙන් නිදහස්ව කලකෝලාහලයකින් තොරව ජීවත්වීමට ඇති එකම උපාය ද අස්ථානයෙහි වුව ද, එසේ තමන්ට හිංසා පීඩා කරන්නාගේ නො මනා ක්‍රියාවන් හැකිතාක් ඉවසීම ය.

නො ඉවසන පුද්ගලයාට සමාජයෙහි දී මුහුණ පාන්නට වන දුක් ගැහැරට අපමණ ය. අන්‍යයන්ගේ ඇණුම් - බැණුම්, රැවුම් - ගෙරවුම් නො ඉවසා ඊට එකට එක කිරීමට පෙළඹෙන්නේ නම්, එයින් ජීවිතයට වන හානිය මෙතැනැයි කිව නොහැකි ය. එය මෙලොව වශයෙන් පමණක් නොව පරලොව වශයෙන් ද පිරිහීමට ලක්ව ඇතා ගත වන කරුණක් වනු ඇත. ඉවසීම පුරුදු කළ තැනැත්තා බොහෝ ජනයාට ප්‍රිය වේ. මිතුරන් බහුල වේ. අපරාධ බහුල කොට නැත්තෙක් වේ. සිහියෙන් යුක්තව මිය යන්නෙක් වේ. මරණින් පසුව ද සුගතියක ඉපදීම යන ආනිශංස පහක්ම ඉවසන්නාට ලැබෙන ලාභයන් ය.

ඉවසීම පුරුදු කළ පුද්ගලයා මෙලොව පමණක් නොව පරලොව ද දිනන්නෙක් වේ.

‘දුක්ඛ ලෝකො පතිට්ඨිතො’
 ලෝකය දුක තුළ පිහිටා ඇති
 බව මුද්ධ දේශනාවයි. එහෙත්
 දුක තුළ වෙසෙන අය සොයන්නේ
 සතුට ය. පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අපි
 දකින, අසන, ආක්‍රාණය කරන, විඳිනු
 ලබන සියල්ල තුළ දුක හා සතුට
 තියෙනවා.

ඒ අනුව දුක හා සතුට යන කාරණාවන්
 දෙක පුද්ගල චිත්ත ස්වභාවයක් ලෙස
 හඳුන්වා දෙන පුළුවන්. යම් කාරණාවක් අපි
 අපේක්ෂා කරන ආකාරයට සිදු වන්නේ නම්,
 එය සතුටක් ලෙසත්, අපේක්ෂිත අයුරින් සිදු
 නොවන්නේ නම්, එය දුකක් ලෙසත්
 හඳුන්වනවා.

**අවිනිති තම්පි හවති -
 විනිති තම්පි විහස්සති**

යන මුද්ධ දේශනාවට අනුව මේ ලෝකයේ
 සිදුවන සියල්ල
 අපි අපේක්ෂා
 කරන අයුරින්
 සිදු වන්නේ
 නැතැ.

මේ ලෝකයේ ජීවත්වන සෑම පුද්ගලයෙක්
 ම තම ජීවිතය සතුටින් ගතකිරීමේ
 බලාපොරොත්තුවෙන් උපන් දා සිට බොහෝ
 දේ කරනවා. කුඩා කාලයේ සිතනවා හොඳින්
 ඉගෙනගෙන උපාධියක් ගත්තොත් ලොකු
 වුණාම සතුටින් ඉන්න පුළුවන් කියලා. ඊට
 පස්සෙ හිතනවා විවාහ වුණොත්, දරුවෝ
 හැදුවොත්, වතුපිටි වැව්වොත්, ගේදොර
 හැදුවොත්, වාහනයක් ගත්තොත්, දරුවන්ට
 හොඳින් ඉගැන්වුවොත්, ඔවුන් සුදුසු පරිදි
 විවාහ කරල දුන්නොත් සතුටින් ජීවත් වෙන්න
 පුළුවන් කියලා.

මේ විදියට අනවරත අරගලයක යෙදෙන
 මිනිස්සු තමන්ගේ ජීවිත කාලය තුළ තමන්ගේ
 අභිමතාර්ථයන් ඉෂ්ට කරගෙන සතුටින් ජීවත්
 වෙනවා ද?

ලෝකික ලෝකය තුළ යුතුකම් වගකීම්
 ඉෂ්ට කරමින් රැකී රක්ෂා කරමින් අධික
 කාර්යබහුල ජීවිතයක් ගත කරන ගිහියාට,
 ලෝකික සතුට හෙවත් ගිහිජීවිතය සතුටින්
 ගත කිරීමට ප්‍රායෝගිකව අනුගමනය කළ යුතු
 කරුණු කාරණාවන් මොනවා දැයි මුද්ධ
 දේශනාව ඇසුරින් සාකච්ඡා කිරීම මෙම
 ලිපියේ අරමුණයි.

සීමිත සම්පත් ප්‍රමාණයක් ඇති මේ විශ්වය
 තුළ මිනිසා උපන් දා සිට අසීමිත, අතෘප්තිමත්
 ආශාවන් පසුපස හඹා යන නිසා, සතුට ලබා
 ගැනෙන්නේ, සතුට පවත්වා ගැනීමත් අතිශයින්
 ම දුෂ්කරයි. ඒ නිසා මුදුන් වහන්සේ

“සන්තුට්ඨි පරමං ධනං” සතුට පරම ධනය
 කියලා දේශනා කරනවා.

මුදු දහමට අනුව සතුට ප්‍රධාන වශයෙන්
 ලෝකික සතුට හා ලෝකෝත්තර සතුට
 යනුවෙන් බෙදා දක්වන්න පුළුවන්. ලෝකික
 සතුට පුද්ගලයාගෙන් පුද්ගලයාට ක්ෂණයෙන්
 වෙනස්වීම්වලට හසුවෙනවා. එම නිසා එය
 තාවකාලික අස්ථිර දෙයක්. ලෝකෝත්තර
 සතුට හෙවත් නිවන නොවෙතස් ස්ථිර
 සදාතනික දෙයක්. පෘථව්ශ සත්ත්වයන්ගේ
 සිත් තුළ නිරන්තරයෙන් හටගන්නා වූ
 තෘෂ්ණාව, ආසාව, ඊර්ෂ්‍යාව, ක්‍රෝධය, තරඟ
 හා ද්වේෂය ආදී අකුසල වෛතසිකයන් නිසා
 සිතේ ඇතිවන සතුට ක්ෂණයෙන් පහවෙනවා.

මේ සමාජයේ භෞතික සැප සම්පත්
 බොහොමයක් තියාගෙන සිතේ දුකින් සිටින
 මිනිස්සු සිටිනවා. කොතෙක් ධනය තිබුණත්

ජීවිතය, ඉදිරියට ගෙන යාමෙන් ලැබෙන
 සතුට,

අනවජ්ජ සුඛය - අධාර්මිකව ජීවිතයක්
 ගත නොකර සමාජයට හිතකාමී පුද්ගලයෙක්
 හැටියට ජීවත් වුණා කියලා ඇතිවන සතුට.

**“හ කහාපණ වස්සේන තිත්ති කාමේසු
 විපජති”**

ධනකාමියා කහවනු වැස්සක් වැස්සත් ඉන්
 තෘප්තිමත් වෙන්නේ නෑ. එම නිසා සරල ජීවන
 මාර්ගය හා ලද දෙයින් සතුටුවීම ජීවිතයේ
 සතුට පවත්වා ගැනීමට අවශ්‍ය ප්‍රධානම
 කරුණු දෙකක් ලෙස පෙන්වා දෙන්න පුළුවන්.
 මෙම ගුණාංගයන් නොමැති පුද්ගලයා
 අභිච්ඡිකා, මහිච්ඡිකා, පාපිච්ඡිකා කියන
 කාරණාවන් නිසා ජීවිතය විඳවනවා. ලද
 දෙයින් තෘප්තියට පත් නොවී ඊටත් වඩා
 හොඳ දෙයක් පතන හා හොයන ස්වභාවය

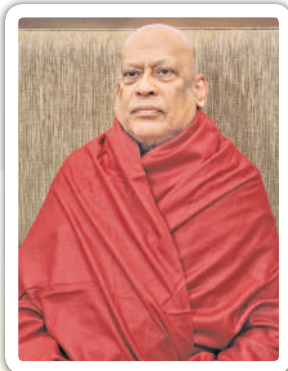
සතුට පරම ධනය වීමට නම් ලද දෙයින් සතුටු විය යුතුයි

ආසාවන්, අවශ්‍යතාවන් හා වුවමනාවන්
 තේරුම් නොගෙන අවශ්‍ය ආකාරයට භෞතික
 සම්පත් භාවිතයට නොගෙන යම් පුද්ගලයෙක්
 බහු භාණ්ඩික වෙනවා නම් , ඔහුගෙන් සතුට
 දුරස් වෙනවා. මින් අපිට පැහැදිලි වෙනවා
 සතුට යනු භෞතික සැප සම්පත් බහුල වූ
 පමණින් ම ඇති නොවන, වෙනත් අයකුට
 ඇතිකර දීමට නොහැකි අපේ චිත්ත
 සන්තානය තුළ අප විසින් ම ඇති කර ගත
 යුත්තක් බව.

යම් පුද්ගලයෙක් දැහැමි ධනෝපායෙන්,
 විධිමත් ධන පරිහරණයෙන් හා මනා
 කළමනාකාරිත්වයෙන් කටයුතු කරන්නේ නම්,
 ඔහුට වතුපිටි වූ සතුටක් ලබා ගන්න පුළුවන්
 බව මුදුන් වහන්සේ අණන සුත්‍රයේ දී දේශනා
 කර තිබෙනවා.

අත්ථි සුඛය - ප්‍රමාණවත් පරිදි ධාර්මිකව
 උපයා සපයා ගත් ධන ධාන්‍ය හා භෞතික
 වස්තුව තමාට ඇතැයි ඇතිවන සතුට.

භෝග සුඛය - ධාර්මිකව උපයා සපයාගත්
 වස්තුව පරිභෝග කිරීමෙන් ලබන සතුට
 අණන සුඛය - කිසිවකුටත් ණය නොවී

එක්සත් රාජධානියේ බර්මින්හැම් බෞද්ධ
 මහා විහාරය, ලෙස්ටර් ධර්මාලෝක බෞද්ධ
 විහාරය, ස්ටෝක් ඔන් ට්‍රෙන්ට් බෞද්ධ
 විහාරය යන විහාරත්‍රයාධිපති (ජාත්‍යන්තර
 සහන පදනමේ සභාපති) මහා බුිතාන්‍යයේ
 උප ප්‍රධාන සංඝනායක

**ආචාර්ය විතාරන්දෙණියේ
 කස්සප නාහිමි**

“අභිච්ඡිකා” නමින් හඳුන්වනවා. අභිච්ඡිකාව
 ඇති පුද්ගලයා එක සැළියේ පිසූ බත වුවත්

“ මේ ලෝකයේ ජීවත්වන
 සෑම පුද්ගලයෙක්ම තම
 ජීවිතය සතුටින්

ගතකිරීමේ

බලාපොරොත්තුවෙන් උපන්ද
 සිට බොහෝ දේවල් කරනවා.
 කුඩා කාලයේ සිතනවා
 හොඳින් ඉගෙනගෙන
 උපාධියක් ගත්තොත් ලොකු
 වුණාම සතුටින් ඉන්න පුළුවන්
 කියලා. ඊට පස්සෙ හිතනවා
 විවාහ වුණොත්, දරුවෝ
 හැදුවොත්, වතුපිටි
 වැව්වොත්, ගේදොර
 හැදුවොත්, වාහනයක්
 ගත්තොත්, දරුවන්ට හොඳින්
 ඉගැන්වුවොත්, ඔවුන් සුදුසු
 පරිදි විවාහ කරල දුන්නොත්
 සතුටින් ජීවත්වෙන්න
 පුළුවන් කියලා. ”

තමාට වඩා අනෙකාට ලැබුණු කොටස හොඳ
 යැයි සිතා එය ලබා ගැනීමට උත්සාහ
 කරනවා. කොතෙක් ලැබුණත් සෑහීමකට පත්
 නොවී තව තවත් බලාපොරොත්තු වන
 ස්වභාවය, කොපමණ ලැබුවත් තව තවත්
 සොයන ස්වභාවය මහිච්ඡිකා නමින්
 හඳුන්වනවා.

ගින්නට කොතෙක් දර දැමුවත් සෑහීමක්
 නැතිවූයේ මෙන් මහිච්ඡිකාව ඇති පුද්ගලයාට
 කොපමණ ප්‍රත්‍ය ලැබුණත් සෑහීමකට පත්
 නොවී තව තවත් ලබා ගන්නට උත්සාහ
 කරනවා. අභිච්ඡිකාව හා මහිච්ඡිකාව ඇති
 පුද්ගලයා තුළ ඊළඟට ගොඩනැගෙන්නේ
 පාපිච්ඡිකාවයි. (අසීමිත හා අතෘප්තිමත්
 ආශාවන් ලබා ගැනීමේ අරමුණින් කුමන
 උපක්‍රමයකින් හෝ එම ආශාවන් ඉෂ්ට කර
 ගැනීම සඳහා පාපකාරී වූ මං සෙවීම මෙම
 චිත්ත ස්වභාවය ඇති පුද්ගලයාගේ
 ලක්ෂණයි.

ලද දෙයින් සතුටුනොවී, පමණ ඉක්මවා
 රැස් කිරීම හා අධික පරිභෝජනය
 වර්තමානයේ බොහෝ සමාජ ගැටලුවලටත්
 හේතුවෙලා තියෙනවා.

මෙලොව ජීවිතය, සතුටින් ගත කිරීම පිණිස
 හේතුවන කරුණු සුත්‍රධර්ම තුළින් පෙන්වා දී
 තිබෙනවා. මීට අමතරව අටලෝ දහමෙහි
 කම්පා නොවී සිටීමට හැකි නම්,
 ආත්මාර්ථකාමී නොවී පරාර්ථකාමී වීමට හැකි
 නම්, සෑම මොහොතකම සතුට තමා තුළ රඳා
 පවත්වා ගන්න පුළුවන්.

ලොව පවතින සියලුම දේ තුල්‍යතාව
 ධර්මයන්ට අසුවන බව අවබෝධ කර ගනිමින්
 ලෝකික සතුට විඳිමින් සදාකාලික සැප ඇති
 නිවන අවබෝධ කර ගැනීමට උත්සාහ
 කරන්න.

දුක සැප උරුම සසරක අරුම

සසරේ අප කාටත් පොදු වූ එක්තරා ධර්මතාවක් තිබෙනවා. ඒ තමන් තමාට තමා ව ම නිතර හමුවීම. සසරේ අප ආදරණීය වර්තයක්ව අන් අයට සැපය, පහසුව, සුවය සැලසුවා නම් මේ ජීවිතයේ අපට ලැබෙන්නේ සැපය, පහසුව, සුවය සලසන ආදරයක්.

නමුත් සසරේදී අපට ආදරය කළ අය, ආදරය ලැබිය යුතු අය නොයෙක් අයුරින් පීඩාවට පත් කළා නම්, අවමානයට ලක් කළා නම් අද අපි කොතරම් ආදරණීය වර්තයක් වුවත් අපට සුව පහසුව සැලසෙන්නේ නැතැ. ඔබට මේ හමුව තිබෙන්නේ ඔබම යි. එනිසා පවුලක් වශයෙන් වේවා, සමාජයක් වශයෙන් වේවා, රටක්, ලෝකයක් වශයෙන් වේවා, ආදරය හමුවේ සැප සේ වාසය කරන්නෙක් වේවා, දුක සේ බොහෝ පීඩා විඳින්නෙක් වේවා, කර්මයේ ස්වභාවය සිහි කොට උපේක්ෂාවට පත්වීමයි කළ යුතු වන්නේ.

අප දායාද කරගෙන පැමිණි කර්මයේ ස්වභාවය කෙබඳුද කියා අප දන්නේ නැතැ. බැඳීම් ඇතිවීමේදීත්, බැඳීම් වෙන්ව යාමේදීත් අපට විෂය නොවන ඒ කර්ම ස්වභාවයන් ඒ මත බල පැවැත්වෙනවා.

කෙසේ නමුත් බැඳීම් සම්බන්ධයෙන් ලෝකයේ බහුල වශයෙන් පවත්නා එක්තරා පොදු ස්වභාවයක් අප දකිනවා. බොහෝ දෙනෙකුගේ විවාහය තීරණය වන්නේ ඒ අනුවයි. අතීතයේ ප්‍රිය වූ මනාප වූ, කැමැති වූ දේ අතරින් අපගේ ජීවිතයට අද වන විට ඉතිරි වී තිබෙන්නේ බොහෝම සුළු දෙයක් පමණයි. ඒ දේ තේරුම් ගෙන උපේක්ෂා නොවුණොත් අප අප සමඟත්, අවට පරිසරය සමඟත් නිරන්තරයෙන් ගැටීම් ගොඩනගා ගන්නා වර්ත බවට පත්වෙනවා. එනිසා සසරේ අපට මුණ ගැහෙන්නේ අපටම බව නිතර සිහි කරන්න. බිඳුණු සිත සුවපත් කර ගැනීමට එය බොහෝ උපකාරයි.

ආදරය, ප්‍රේමය හමුවේ මහා පුණ්‍යවන්තයින් මේ මිහිතලය සසල කළා. ඉන් දෙදෙනෙක් තමා පිප්වී කුමරු සහ හදා කාපලානි කුමරිය . ඔවුන් සසරේ අවසන්වරට බැඳී විවාහ ජීවිතය බුන්මවාරිව ගෙවා ලොව පහළ වූ මුනිවරු උදෙසා තමන් විසින්ම පැවිදිව දෙදෙනා දෙමඟක යනු පිණිස වෙන් වූ මොහොතේ සසරේ යළි හමුවීමක් නොවන පරිද්දෙන් නිවනින් නිවී සැනසීම පිණිස වෙන්ව යන ඒ පින්වත් යුවලගේ ආදරයේ මහිමයෙන් ඒ මොහොතේ මහා පොළොව කම්පා වුණා. එදා ඒ පිප්වී කුමරු වූයේ අපගේ මහාකාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ යි.

උදය ජාතකය, ජාතක කතා වස්තුවේ එන ඉතා සුන්දර කතාවක්. මරණින් මතු උතුම් සැපය පිණිස උදය රජුත්, උදයහදා බිසවත් බඹසර සීලයේ සමාදන්ව සිටියේ විවාහ පත්ව සිටිය දී ම යි. ඔවුන් දෙදෙනා අතර, එක්තරා පොරොන්දුවක් තිබුණා. ඒ ඔවුන් අතරින් පළමුව මරණයට පත්වන කෙනා සුචිත්තව සිටින කෙනා වෙත පැමිණ තමා සැපවත් ජීවිතයකට පත් වූ බව දැන්වීමයි. උදය රජු පළමුව මිය ගියා. නිදා පිබිදියාක් මෙන් ඔහු දෙව්ලොව උපන්නා. ඊක දිනක් දිව්‍ය සම්පත් විඳ පොරොන්දුව රකින පිණිස මිනිස් ලෝකයේ තම පෙර බිරිඳ ජීවත්වන මාළිගය වෙත පැමිණියා. ඒ උදය රජුගේ වෙසින් නොවේ.

ඒ රාත්‍රියේ මේ සුකුමාල දිව්‍ය පුත්‍රයා දේවියගේ නිදන සිරියහන් ගබඩාවේ කවුළුව සමීපයේ පෙනී සිටියේ රන් පාත්‍රයක රන් කාසි පුරවාගෙනයි. ඔහු එය පෙන්වා රැජිනට කාමස්වාදයට ඇරැයුම් කළා. නමුත් බඹසර සීලයේ කැමැති ඇය එම ඇරැයුම ප්‍රතික්ෂේප කළා.

දෙවැනි රාත්‍රියේදීත් දෙවි පුත්‍ර එහි පැමිණ රිදී පාත්‍රයක රන් කාසි පුරවාගෙන පැමිණ ඔහුගේ පෙර ඉල්ලීම නැවත කළා. එය ප්‍රතික්ෂේප කළ බිසව අසා සිටියා "ඔබ පෙර දා රන් පාත්‍රයක රන්

කාසි පුරවාගෙනයි ආවේ. නමුත් අද ඔබ රිදී පාත්‍රයක් අතැතිව සිටින්නේ . එයට හේතුව කුමක්ද කියලා.

බිසවුනි, මා කළේ කළ යුතු දෙයයි. මිනිස් ලොව හිඳින ඔබ ඊයේ මා කාමස්වාදය පිණිස ඇරැයුම් කරද්දී යම් ආයුෂ්‍යයක්, වර්ණයක් දරා සිටියද අද වන විට එය පිරිහී ගොස්, දිවා රෑ ගෙවී යද්දී ඔබේ රූපය ගෙවී යනවා.

දෙවිපුත්‍ර ඉන්පසුව තමා කවුදැයි හඳුන්වා දී තවදුරටත් ඉන්ද්‍රිය දමනයේ, සීල සංවරයේ යෙදෙන ලෙස අවවාද කොට නොපෙනී ගියා. ඒ දේවිය පැවිදිව උතුම් බඹසර සීල ආරක්ෂා කළා.

එනිසා අප ද විවාහව සිටියත්, නැතත් කලින් කලට හෝ උතුම් බඹසර සීලයේ සමාදන් වීමට උත්සුක විය යුතු වෙනවා. මේ ජීවිතය මොහොතින් මොහොත ගෙවී යන, දිරා යන, නැසී යන එකක්. ඉඳුරන් නැසී වැනසී යද්දී උපන් ප්‍රේමය විශැකී යනවා. එනිසා ලැබුණු මේ මිනිස් ජීවිතයෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ලබමු.

ඇතුරේ වෙනස

බුදුරජාණන් වහන්සේ පළ මු විසි වසර ඇතුළත කාලයෙහි වේරඤ්ජාවට වැඩම කොට එහි වාසය කරන සමයෙහි වස් කාලය උදවුණා.

ඒ ගමෙහි අධිපති වේරඤ්ජ බමුණා යි. ඔහු බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු රහතන් වහන්සේ පන්සියයකට එහි වස් වසන්තැයි ඇරැයුම් කළා. බුදුන් වහන්සේ ඒ ඇරැයුම පිළිගෙන එහි වස් විසූ සේක. එදා පවිටු මාරයා එක මොහොතක දී වේරඤ්ජ බමුණාට ආවේශ වුණා. මාරවේශ වූ වේරඤ්ජ බමුණාට තෙමසක් ඉක්මයන තුරු බුදුන් වහන්සේට කළ වස් ඇරැයුම අමතක කළා. වස් කාලයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු රහතන් වහන්සේ පන්සියයක් රහතන් වහන්සේට උපස්ථාන කළයුතු බව

අමතක වුණා. එනිසා වස් කාලය තුළ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු හික්ෂුන් වහන්සේ පිරිසට කිසිදු අහරක් නොලැබී ගියා. දුක සේ වස් වසන බුදුන් වහන්සේ ඇතුළු රහතන් වහන්සේට පිහිටවීමට ඒ ගමට පැමිණි අස් වෙළෙඳ පිරිසක් ඉදිරිපත් වුණා. ඔවුන් අශ්වයන්ට ආහාර පිණිස රැගෙන ආ යව සහල් තම්බා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු රහතන් වහන්සේලාට පූජා කළා.

යහව සහල් ආහාර වැළඳීමෙන් සියලු දෙනා වහන්සේ දුබල වූ සිරුරු ඇත්තෝ වුණා. මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේ සෘද්ධි බලයෙන් පොළොව කිමිඳු ගොස් රස ඕජා ගෙනවිත් දීමට හෝ උතුරුකුරු දිවයිනට අහසින් සියලු දෙනා වහන්සේ කැඳවා ගෙන යෑමට හෝ අදහස් කළ සේක. එහෙත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ අදහස ප්‍රතික්ෂේප කළ සේක.

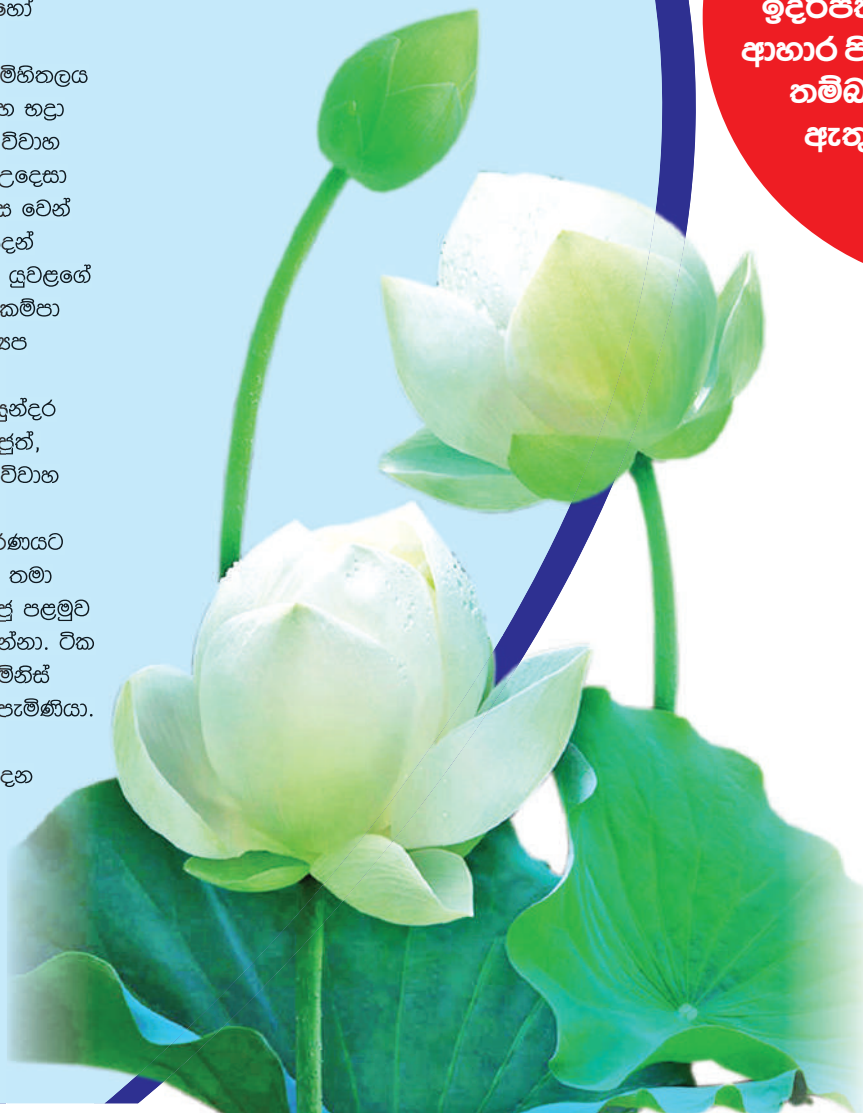
වස් තුන් මස ගෙවී ගියා. අවසානයේ දී වස් විසීමට ඇරැයුම් කළ තැනැත්තාට දන්වා යෑම සිරිත බැවින් බුදුන් වහන්සේ වේරඤ්ජ බමුණාගේ නිවසට වැඩම කොට වස් අවසන් බව දැන් වූ සේක. මාර බලපෑමෙන් මිඳුණු බමුණා තමාගෙන් සිදු වූ දෝෂය ගැන මහත් කම්පාවට පත්වුණා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇතුළු පිරිස බමුණාගේ සිත සනහා සැවැත් නුවරට වැඩම කළා. සැවැත්නුවර

වැසියෝ ආගන්තුකව පැමිණි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු මහා සංඝ රත්නයට දන්පෑන් පූජා කළා. එදා සැවැත්නුවර සිටි සිඟන මිනිසුන් ඒ දන්පෑන් අවසානයේ ඉතිරිවෙන කෑම අනුභව කරන්නට පුරුදු වුණා. ඒ ආහාරයෙන් පසුව ඔවුන් විනෝද වෙමින්, හටමින්, කෑ ගසමින්, විනෝද වීමට පටන් ගත්තා. මෙසේ නොහොඹනා ලෙස හැසිරෙන මේ මිනිසුන් පිළිබඳ ධර්ම සභාවේ දී හික්ෂුන් වහන්සේ අතර කතාබහ හට ගත්තා. ඒ පිළිබඳ බුදුන් වහන්සේ අතීත කතාව මෙසේ ගෙනහර දැක්වුවා.

පින්වත් මහණෙනි, මේ සිඟන මිනිසුන් පෙර ජීවිතයක කොට්ඨවත් ව ඉපිද, මිදි මිරිකා ඉතිරි වූ රොඩුවලට මුසුකළ පැන් බී මත් වූ විලාසයෙන් නොයෙක් විකාර හැසිරීම්වල යෙදුණු අයුරු විස්තර කර වදාළා. වාලෝදක ජාතකය ලෙස හැඳින් වූ එම කතාව තුළින් සත්පුරුෂයන් දුකට පත් වූ කල්හි ද, සුවපත් කල්හි ද සම සිතින් හැසිරෙන ආකාරයත්, ගුණ හීනයත් මිදි රොඩු මුසු පලය පානය කළ කොට්ඨවත් මෙන් උඬගුව හැසිරෙන ආකාරයත් පෙන්වා වදාළ සේක.

අසත්පුරුෂයා එක් සුළු දෙයකින් උඩුගු වෙත ආකාරයත්, සත්පුරුෂයා දුක සැප දෙකෙහි දී ම සමාන ගුණයෙන් හැසිරෙන බව පසක් කිරීමටත් මෙම කතා පුවත සද්ධර්මරත්නාවලිය වැඩිදුරටත් අපට කරුණු පහදා දෙයි.

වස් වසන බුදුන් වහන්සේ ඇතුළු රහතන් වහන්සේට දනය පූජා කිරීමට ඒ ගමට පැමිණි අස් වෙළෙඳ පිරිසක් ඉදිරිපත් වුණා. ඔවුන් අශ්වයන්ට ආහාර පිණිස රැගෙන ආ යව සහල් තම්බා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු රහතන් වහන්සේට පූජා කළා

ක්ෂාන්තිය කියන්නේ ඉවසීම. එය පාරම් ධර්මයක්. සසර කතරින් එතෙරව නිවන් අවබෝධ කර ගන්නට හේතුවන ධර්මවලට කියනව පාරම් කියල. බෞද්ධයන්ගේ පරම බලාපොරොත්තුවත් නිවන් සැපයයි. මේ නිසා ඉවසීම පුරුදු පුහුණු කරන්නේ නැතිව කවදවත් නිවන් දකින්න බැහැ.

ඉවසීම සැහසීමේ මාවතයි

ඉවසීම සැහසීමේ මාවතයි. ඉවසීමෙන් තොරව අපට කවදාවත් සැහසීමක් ලබන්න බැහැ. ඉවසීම තුළම සැහසීම පිටත්වෙනවා. ඉවසීම සාක්ෂාත් වුවහොත් සැහසීමත් ආරක්ෂා වෙනවා. ඉවසීම සිඳි බිඳී ගියොත් සැහසීමත් සිඳි බිඳී යනවා. මේ නිසා අපි හැම දෙනාම ඉවසීම රැකගෙන සැහසීම ඇති කරන්න උත්සාහවත් වෙමු. සමහර අය කතා කරනවා නොසන්සුන්කම ගැන. පාසල් යන ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන්ගේ නොසන්සුන්කම ගැන, සරසවිවල ඉගෙන ගන්න අයගේ නොසන්සුන්කම ගැන, තරුණ තරුණියන්ගේ නොසන්සුන්කම ගැන, රැකියා කරන නොකරන අයගේ නොසන්සුන්කම ගැන, වැඩිහිටියන්ගේ, මව්පියන්ගේ නොසන්සුන්කම ගැන.

“අන්ධකාරය තියෙන තැනට ආලෝකය පැමිණියා වගේ අසහනය තියෙන තැනට ඉවසීම අවශ්‍යයි. නොඉවසීමෙන් අසහනය තව තවත් ඔඩු දුවනවා. එයින් ප්‍රශ්න තවත් අවුල් වෙනවා. ඉවසීමෙන් ප්‍රශ්න ලිහිල් වෙනවා. සහනය ළඟා වෙනවා. අසහනය දුරු වෙනවා.”

සමාජය පුරාම පැතිරී පවතින මේ නොසන්සුන්කමට හේතුව කුමක්ද? කියල ඔබ මොහොතක් හිතල බලන්න. පුද්ගලයකු වශයෙන් අප හැමදෙනා තුළත්, පොදු වශයෙන් සමාජය තුළත් පවතින මේ මහත් වූ නොසන්සුන්තාවට හේතුවත් නොඉවසීම ම යි. ඉවසීම ඇති තැන සන්සුන්කම තියෙනවා. ඉවසීම ඇති තැන ශාන්තකම තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ ඉවසීම තියෙන නිසා උන්වහන්සේ ශාන්තයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉවසන්නවුන් අතර අග්‍ර නිසා උන්වහන්සේ ශාන්තිනායකයි. මේ නිසා ඔබ සැවොම කල්පනා කරන්න ඉවසීම මඟින් ශාන්ත වෙන්නට, සන්සුන් වෙන්නට. ඔබ අහල තියෙනව අසහනය ගැන. සමාජයේ බොහෝ දෙනා අසහනයෙන් පෙළෙනවා. අසහනයෙන් පෙළෙනවා කියන්නේ පීඩා විඳිනව කියන එකයි. පීඩා විඳිනව කියල කියන්නේ දුක් විඳිනව කියන එකයි. අසහනයට පිළියම ඉවසීමයි. අන්ධකාරය තියෙන තැනට ආලෝකය පැමිණියා වගේ අසහනය තියෙන තැනට ඉවසීම අවශ්‍යයි. නොඉවසීමෙන් අසහනය තව තවත් ඔඩු දුවනවා. එයින් ප්‍රශ්න තවත් අවුල් වෙනවා. ඉවසීමෙන් ප්‍රශ්න ලිහිල් වෙනවා. සහනය ළඟා වෙනවා. අසහනය දුරු වෙනවා. මේ මඟින් ඔබට තේරුම් ගන්න පුළුවන් වේවි. ඉවසීමෙන් සියලු දුක් පීඩා ජය ගන්න පුළුවන් බව. මේ නිසා ඔබත් ඉවසීම ජය මාවතක් කර ගන්න. ඒ මඟින් සියලු දුක් පීඩා දිනන්න. ඔවුනොවුන් අතර සුභද්‍රතාව දියුණුවීමටත්, සම්බන්ධතා තහවුරු වීමටත් ඉවසීම අත්වැරලක්. මව්පියන් සහ දරුවන් අතරට ඉවසීම අවශ්‍යයි. ස්වාමියා සහ සේවකයා අතරටත් ඉවසීම අවශ්‍යයි. පාලකයා සහ පාලිතයා අතරටත් ඉවසීම අවශ්‍යයි. ඉවසීම මඟින් අපට දිනාගන්න බැර කෙනෙක් නැහැ. දිනාගන්න බැර දෙයක් නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ආලවක යක්ෂයාගේ විමානයට වැඩම කළ වෙලාවේ දී ආලවක යකු බුදුරජාණන් වහන්සේට කිව්වා එළියට යන්න කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාන්තව එළියට වැඩියා. ඒ ගමන් ම ආලවක යකු නැවතත් කිව්වා. ඇතුළට එන්න කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාන්තව ඇතුළට වැඩියා. මේ විදියට තුන් වතාවක් ම ආලවක යක්ෂයාගේ කීම පරිදි බුදුරජාණන් වහන්සේ එළියටත් ඇතුළටත් වැඩියා. බුදුරජාණන් වහන්සේට මේ විදියට කරන්නට පුළුවන්කම ලැබුණේ උන්වහන්සේ පුරුදු පුහුණු කළ ඉවසීම නිසයි. එහි දෙවන ප්‍රතිඵලය වුණේ නොඉවසීමෙන් කිහිකැවී ගිය ආලවක යකුගේ හදවතටත් ඉවසීම ඇතුළු වීමයි. ඒ මඟින් ඔහු ශාන්ත වුණා. නොසන්සුන් වූ ඔහු සන්සුන් වුණා. අදහන් වූ ඔහු දාහන් වුණා. ඉවසීම මඟින් දිනා ගන්න බැර කෙනෙක් නෑ කියලා ඉහතින් සඳහන් කළේ ඒ නිසයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මපදයේ දී දේශනා කළා ඉවසීම ශ්‍රේෂ්ඨතම තපස බව. “බන්ධි පරමං තපෝ තිතික්ඛා”. මනා ඝන කැලෑවකට ගිහිල්ලා හරි, ගහක් මුලකට ගිහිල්ලා හරි, ශුන්‍යාගාරයකට ගිහිල්ලා හරි මුළු ලෝකෙන්ම තනිවෙලා භාවනා කිරීමෙන් ලබන මානසික සුවය පොදු සමාජයේ දී තමන් වෙත පැමිණෙන සියලු දුක් ගැහැටි බාර ගෙන ඉවසීම මඟින් ළඟාකර ගත හැකි බවයි. අනික් අතින් මෙයින් තවදුරටත් පැහැදිලි වෙනව තපස් රැකීමේ දී එය සවල කර ගැනීමට ඉවසීම අත්‍යවශ්‍ය බව. මහා මංගල සූත්‍රයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉවසීම මංගල කාරණයක් ලෙස දේශනා කළා. ලෝකික දියුණුව මෙන්ම ලෝකෝත්තර දියුණුවත් ළඟා කර ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන පුද්ගලයකු විසින් යා යුතු ගමන් මඟ මහා මංගල සූත්‍රය තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ හෙළි කළා. මංගල කියල කියන්නේ දියුණුවයි. මහා මංගල කියල කියන්නේ උසස් දියුණුවයි. ඒ අනුව උසස් දියුණුවක් බලාපොරොත්තුවෙන් ක්‍රියා කරන පුද්ගලයකුගේ ජීවිතය ජය මාවතේ පහත් වැටක් ලෙස ඉවසීම පිළිබඳව සඳහන් කරන්නට පුළුවන්. ඉවසීම උසස් දෙයක් බව නොදත් සමහර අය හිතනවා එය නිවටකමක් කියලා. නැහැ, එය නිවටකමක් නොවෙයි. ඇතැම් අය හිතනව ඉවසීම බියගුලුකමක් කියලා. නැහැ. එය බියගුලු කමක් නොවෙයි. තවත් අය හිතනව එය බැරකමක් කියලා. එය බැරකමකුත් නොවෙයි. අපි ඉවසිය යුත්තේ නිවටකමට නොවෙයි. උසස්කමටයි. අපි ඉවසිය යුත්තේ බියගුලුකමට නොවෙයි. නිර්භීතකමටයි. ඒ වගේම අපි ඉවසිය යුත්තේ බැරකමට නොවෙයි. පුළුවන්කමටයි. යමෙක් නිවටකමට ඉවසනවා නම් ඒක උසස් නැහැ. යමෙක් බියගුලුකමට ඉවසනවා නම් ඒකත් උසස් නැහැ. යමෙක් බැරකමට ඉවසනවා නම් ඒකත් උසස් නැහැ. මේ නිසා බැර අය කෙරෙහි වඩාත්ම ඉවසිලිවත්ත විය යුතුයි. දුබල අය කෙරෙහි වඩාත් ඉවසිලිවත්ත විය යුතුයි. ඒ තුළින් අප තුළ වඩාත් ම උසස් වූ ඉවසීමක් තහවුරු වෙනවා. අපි අහල තියෙනව, ඉවසීමේ සීමාවක් තියෙනව කියලා. ඉවසීමේ සීමාවක් ඇත්තේ නැහැ. ඉවසීමේ සීමාවක් තියෙනව කියල කියන්නේ ඉවසන්නට සූදානමක් නැති අයයි. එය නොඉවසන අයගේ කියමනක් මිස ඉවසීම පුහුණු කරන අයට අදාළ කියමනක් නොවෙයි. යම් කෙනෙක් ඉවසීමේ සීමාවක් තියෙනවම කියල හිතනව නම් අන්න ඒ ඉවසීමේ සීමාවෙන් ඔබ්බට ගොඩනංවන ඉවසීම තමයි, උසස් වූ ඉවසීම වන්නේ. ඉවසීම කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා. අධිවාසනා ක්ෂාන්තිය හා ධර්මනිද්ධිතා ක්ෂාන්තිය කියලා. අන්‍යයන් විසින් කියන කරන

තමාට විරුද්ධ වූ දේවල් ඉවසීම අධිවාසනා ක්ෂාන්තියයි. ප්‍රතිපදා ඥානදර්ශන විඤ්ඤියේ දී සංස්කාර ධර්මයන් අරමුණු කොට පහළ වෙන විදර්ශනා ඥානයට කියනවා ධර්මනිද්ධිතා ක්ෂාන්තිය කියලා. අධිවාසනා ක්ෂාන්තියේ දී අන්‍යයන් විසින් කරන කියන තමන්ට විරුද්ධ වූ දේවලට පළි නොගෙන, එකට එක නොකොට, වෙර නොකොට, ඇනුම් බැණුම් ආදියෙන් ඒ අයගේ ඇස්වල කඳුළු නූපදවා සතුටු සිතින් විසීම ඉවසීම වශයෙන් බලනවා අධිවාසනා, අවණ්ඩික්කං, අස්සුරෝපෝ, අත්තමනතා යන වචනවලින් පැහැදිලි කරල තියෙනවා. ඉවසීම පාරමිතාවක්. ඒ නිසයි මුලින්ම සඳහන් කළේ ඉවසීමෙන් තොරව නිවන් ලබන්න බැහැ කියලා. ශ්‍රාවක බෝධියෙන් නිවන් ලබන්න බලාපොරොත්තු වන අය ඉවසීම පාරමිතාවක් වශයෙන් පුරනවා. පච්චේක බෝධියෙන් නිවන් ලබන්න බලාපොරොත්තු වෙන අය ඉවසීම උපපාරමිතාවක් වශයෙන් පුරනවා. බුද්ධිත්වය බලාපොරොත්තුවෙන් පෙරැම් පුරන මහ බෝසත්වරු ඉවසීම පරමාර්ථ වශයෙන්ම සම්පූර්ණ කරනවා. අප මහ බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ඉවසීම පරමාර්ථ වශයෙන් ම සම්පූර්ණ කළ ආකාරය ක්ෂාන්තිවාදී ජාතකයෙන් පැහැදිලි වෙනවා. ඉවසීමේ ලක්ෂණය, හොඳ නොහොඳ දරා සිටීමයි. එහි වැටහීම අවිරුද්ධ භාවයයි. වෙන කිසිවක් ගැන තබා ජීවිතය ගැනවත් බලාපොරොත්තුවක් නැතිව අත්දෙක, පා දෙක, කන් දෙක, නාස් දෙක ආදී අංගයන් එකින් එක කපා දමාදී ක්ෂාන්තිවාදී තාපසතුමා කිසිම විරුද්ධත්වයක් නොපෙන්වා ඒ සියලු දුක් වේදනාවන් විඳදරා ගත් ආකාරය ශ්‍රේෂ්ඨයි. මහ බෝසත් කෙනෙකු හැර වෙන කිසිවෙක් ඒ විදියට නම් ඉවසන්නේ නෑ. අප තුළ ඉවසීම දියුණු කර ගැනීම සඳහා විශාල විරියයක් හා අධිෂ්ඨානයක් අවශ්‍යයි. එහෙම නැති අයගේ ඉවසීම සුළඟට අසුවුණු පරඬලා පතක් සේ ඉක්මනින් සසල වෙනවා. දීඝිති කෝසල ජාතකයේ දී එම කුමාරයාගේ ඉවසීම නිසා ඔහුට මුළු රටේම රජකම පවා හිමිකර දෙනවා. එයින් පැහැදිලි වෙනවා ඉවසීම අවශ්‍ය වන්නේ නිවන් ලබන්නට පමණක් නොවන බව. මේ අනුව ලෝකික අරමුණු ඉටු කර ගැනීමේදීත් ඉවසීම අවශ්‍ය වෙනවා. ඒත් එබඳු කිසිවක් පිළිබඳ කිසිම බලාපොරොත්තුවක් නැතිව ප්‍රගුණා කරන ඉවසීම වඩාත්ම ශ්‍රේෂ්ඨ බවයි ක්ෂාන්තිවාදී කතාවෙන් පැහැදිලි වෙන්නේ. ඉවසීම පිළිබඳ ආතිසංස පහක් බුදුනාමුදුරුවෝ දේශනා කළා. “බහු තෝ ජනස්ස පියෝ හෝති” බොහෝ ජනයාට ඔහු ප්‍රිය පුද්ගලයෙක් වෙනවා. මේ නිසා ඉවසීමෙන් සමාජයේ බොහෝ දෙනකුගේ ආදරය සහ ප්‍රියතාව දිනාගෙන ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. සමාජයේ අතින් අය ඔහු කෙරෙහි සතුටු වෙනවා. ඉවසන්න ඉවසන්න ක්‍රෝධය අඩු වෙලා යනවා. සිහියෙන් යුතුව කල්පය කරන්නටත්, දිව්‍යාදි ලෝකවල උප්පත්තිය ලබන්නටත් ඉවසීම හේතු වෙනවා. මහා කපි ජාතකය, මහිස ජාතකය, භූරි දත්ත ජාතකය ආදී කතාවල දී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉවසීමේ අගය පැහැදිලි කළා.

අපි ත සුභු නිර්දේශය

ආයුෂ්මත් අපි ත බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් මෙසේ විමසිය.

කෙනෙකු හිටුනො ලොකො (ඉච්චායස්මා අපිතො) කෙනෙකු හප්පකාසති කිස්සාතිලෙපහං වුසෙ කිංසු තස්ස මහවිහයං

ලෝවැසියා කුමකින් වැසුණේ ද? කුමක් නිසා ප්‍රකාශ නොවේද? ඔහු කුමකට වෙසෙසින් ඇලුණේ ද? කුමක් ඔහුට මහත් බිය ගෙන දේ දැයි වදාළ මැනවි.”

අච්ච්චාය හිටුනො ලොකො (අපිතාති හගවා) විච්චිජා පමාදා හප්පකාසති ජප්පාතිලෙපහං වුසෙ දුක්ඛස්ස මහවිහයං

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. අපිතය, ලෝ වැසියා අච්ච්චායවෙන් වැසී ඇත. මසුරුකම හා ප්‍රමාදය නිසා ප්‍රකාශ නොවෙයි. ඔහුට තෘෂ්ණාව තදින් ඇලීමක් යැයි පවසමි. දුක ඔහුට මහත් හය වෙයි.

අච්ච්චාය හිටුනො ලොකො

අච්ච්චා යනු දුකත්, දුක ඇතිවීමට හේතුවත්, දුකින් මිදීමත්, දුකින් මිදෙන මඟත් යන වතුරාර්ය සත්‍ය පිළිබඳ නොදැනීමයි. පූර්වාන්තය නොදැනීම, අපරාන්තය නොදැනීම, පූර්වාන්ත අපරාන්තය නොදැනීම, හේතු ප්‍රත්‍යය නම් වූ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයන් පිළිබඳ නොදැනීමයි.

මෙවැනි යම් නොදැනීමක්, නොදැකීමක්, අවබෝධ නොවීමක්, අනුබෝධ නොවීමක්, මනාකොට අවබෝධ නොවීමක්, ප්‍රතිවේධ නොවීමක් (රූප ආදිය අනිත්‍ය, දුක්ඛ,අනාත්ම වශයෙන් සාමාන්‍යයෙන්) සංග්‍රහ නොකිරීමක් (අනිත්‍ය ආදියට) බැස නොගැනීමක්, සමච නොබැලීමක්, ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නොකිරීමක්, නුවණ නැති බවක්, බාල බවක්, යහපත් නුවණ නැති බවක්, සිහි මුළා බවක්, බලවත් සිහි මුළා බවක්, සෑම අතින්ම සිහි මුළා බවක්, අච්ච්චාවක්, අච්ච්චාව නමැති සැඩ පහරක්, අච්ච්චාව සමඟ එක්ව බැඳීමක්, අච්ච්චාව නමැති අනුශය ක්ලේශයක්, අච්ච්චාවෙන් සිත නැඟී සිටීමක්, අච්ච්චාව නමැති අගුලක්, මෝහය නමැති අකුසල් හටගැනීමට හේතුවක් වේ ද එය ‘අච්ච්චාව යැයි කියනු ලැබේ.

ලොකො

නිරය, තීර්සන්, ප්‍රේත, මනුෂ්‍ය, දිව්‍ය යන ලෝක ද, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන යන ලෝක ද, මෙලොව, පරලොව, බ්‍රහ්මලොව හා දෙවිලොව යන මේවා ‘ලෝක’ යැයි කියනු ලැබේ.

මේ ලෝකය අච්ච්චාවෙන් ඇවුරුණේ, වැසුණේ යටින් හා උඩින් වැසුණේ, සැතපුණේ, යටිකුරු කරන ලද්දේ ය යන අර්ථයෙන් ‘අච්ච්චාය හිටුනො ලොකො යනු වේ. අපි ත යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ බමුණා නමින් අමතන සේක.

හගවා

හගවා යනු ගෞරව නාමයකි. තවද රාගය බිඳින ලද හෙයින් ද, ද්වේෂය නැසූ හෙයින් ද, මෝහය නැසූ හෙයින් ද හගවා නම් වන සේක. මානස නැසූ හෙයින් ද, මීටාන දෘෂ්ටිය නැසූ හෙයින් ද කෙලෙස් නමැති කටු නැසූ හෙයින් ද, කෙලෙස් නැසූ හෙයින් ද හගවා නම් වන සේක. ධර්ම රත්නය බෙදූ හෙයින්

“ හගවා යන නම මෑණියන් විසින් නොකරන ලදී. පියාණන් විසින්, සහෝදරයකු විසින්, සොහොයුරියක විසින්, හිතවත් යහළුවකු විසින්, සහ ලේ නෑයන් විසින්, මහණ බමුණන් විසින්, දේවතාවන් විසින්, නොකරන ලදී. මේ හගවා යන නම භාග්‍යවත් බුදුවරුනට අර්හත් මාර්ගය ලබා අවසානයේ බෝ මුල දී සර්වඥතාඥනය ලැබීමත් සමඟ අර්හත් ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන්, සියලු ධර්මයන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් ලැබුණු පැනවීමකි. ”

ද, විශේෂයෙන් බෙදූ හෙයින් ද, නැවතත් බෙදූ හෙයින් ද, හවයන් කෙළවර කළ හෙයින් ද, කය වැඩූ හෙයින්ද, ශීලය වැඩූ හෙයින් ද, හගවා නම් වන සේක. සිත වැඩූ හෙයින් ද, ප්‍රඥාව වැඩූ හෙයින් ද හගවා නම් වේ. නැතහොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්වල්ප ශබ්ද ඇති, ස්වල්ප ඝෝෂාව ඇති, ජනවත රහිත වූ, මිනිසුන්ගේ රහස් කටයුතුවලට සුදුසු වූ, විවේකයට යෝග්‍ය වූ වන සෙනසුන්, වනයෙහි දුර සෙනසුන්, වනයෙහි කෙළවර සෙනසුන් ඇසුරු කළ සේක යන අර්ථයෙන් හගවා නම් වන සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, හිලන්පස, බෙහෙත් පිරිකරවලට හිමි වූ සේක යන අර්ථයෙන් හගවා නම් වන සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ අර්ථ රසයට, ධර්ම රසයට, විමුක්ති රසයට, අධිශීලයට, අධිචිත්තයට, අධිප්‍රඥාවට හිමි වූ සේක යන අර්ථයෙන් හගවා නම් වන සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධ්‍යාන සතරට, අප්පමඤ්ඤ සතරට, අරූපාවචර සමාපත්ති සතරට, හිමි වූ බැවින් හගවා නම් වන සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විමෝක්ෂ අටට ද, අනිභායතන අටට ද, අනුපූර්ව විහාර සමාපත්ති නමයට ද හිමි වූ බැවින් හගවා නම් වන සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දසකඤ්ඤ භාවනාවන්ට, දසකසිණ සමාපත්තින්ට, ආනාපානසති සමාධියට, අසුභ සමාපත්තියට හිමි වූ බැවින් හගවා නම් වන සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ සතර සතිපට්ඨානයට, සතර

සමස්ත් ප්‍රධානයට, සතර සෘද්ධිපාදයන්ට, පඤ්චේන්ද්‍රියන්ට, පඤ්ච බලයන්ට, සප්ත බොධ්‍යංගයන්ට, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට හිමි වූ බැවින් හගවා නම් වන සේක. බුදුරජාණන් වහන්සේ තථාගත බල දහයට, විසාරද ඤාණ සතරට, සිවුපිළිසිඹියාවන්ට,අභිකඤ්ඤ සයට, සවැදෑරුම් බුද්ධ ධර්මයන්ට හිමි වූ බැවින් හගවා නම් වන සේක.

එම හගවා යන නම මෑණියන් විසින් නොකරන ලදී. පියාණන් විසින්, සහෝදරයකු, විසින්, සොහොයුරියක විසින්, හිතවත් යහළුවකු විසින්, සහ ලේ නෑයන් විසින්, මහණ බමුණන් විසින්, දේවතාවන් විසින්, නොකරන ලදී. මේ හගවා යන නම භාග්‍යවත් බුදුවරුනට අර්හත් මාර්ගය ලබා අවසානයේ බෝ මුල දී සර්වඥතාඥනය ලැබීමත් සමඟ අර්හත් ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන්, සියලු ධර්මයන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් ලැබුණු පැනවීමකි.

විච්චිජා පමාදා හප්පකාසති

ආවාස කුල ලාභ වර්ණ ධර්ම යන මේ කරුණු පිළිබඳ මසුරුකම විචිකිචිජා නම් වේ. යම් මසුරුකමක්, මසුරුවීමක්, මසුරුකමින් යුක්ත බවක් තම සම්පත් අනුන්ට නොදී වැඩි කර ගන්නා බවක්, උතුම් නොවන බවක්, කටුක බැවින් සිත හකුළන බවක්, සිත් නොගත් බවක් වේ නම් එය මසුරුකම (මාත්සරිය) යැයි කියනු ලැබේ. තවද, පඤ්චස්කන්ධය, ධාතු ආයතන යන මේවා පිළිබඳ මසුරුකම ද, මච්චරිය නම් වේ. තම සම්පත් තදින් අල්ලා ගැනීම මසුරුකම යැයි කියනු ලැබේ.

පමාදා

කය, වචන, සිත යන තුන් දොරෙහි හෝ පස්කම් සැපයෙහි හෝ සිත අත්හැරීම, දසකුසල ධර්මයන් හෝ භාවනාව සකස් කොට නොකරන බව, නිතර ඒවා නොකරන

බව, අවසන් නොකළ වෙනත් ක්‍රියා ඇති බව, උත්සාහවත් නොවීම, කැමැත්තක් නැති බව, චීර්ය අත්හැරීම, පුරුදු නොකිරීම, භාවනා නොකිරීම, නැවත නැවත නොකිරීම, කුසල ධර්මයන්හි නොසිටීම, ඒවායෙහි නොයෙදීම, ප්‍රමාද නම්. යම් මෙබඳු ප්‍රමාද වීමක්, ප්‍රමාද වූ අයුරක්, ප්‍රමාද වූ බවක් වේ නම් එය පමාද යැයි කියනු ලැබේ.

විච්චිජා පමාදා හප්පකාසති

මේ මසුරුකමින්, ප්‍රමාදයෙන් ලෝ වැසියා ප්‍රකාශ නොවේ. නුවණ ආලෝකවත් නොවේ. නුවණ ප්‍රකාශවත් නොවේ. නොබලයි. ප්‍රකට නො වේ. නොපැනේ යන අර්ථ වශයෙන් විච්චිජා පමාදා හප්පකාසති යනු වේ.

‘ජප්පා’ යනු තෘෂ්ණාවයි. යම් රාගයක්, බලවත් රාගයක්, නැවත නැවත ඇලීමක්, ඒ අනුව බැඳීමක්, නන්දියක්, නන්දිරාගයක්, සිත තදින් ඇලීමක්, කැමැත්තක්, මුසපත් කිරීමක්, බැස ගැනීමක්, හිපු බවක්, හාත්පසින් හිපු බවක්, අරමුණෙහි ලැබීමක්, අරමුණෙහි ගිලීමක්, ඒ ඒ භවයට ඇද ගැනීමක්, අරමුණෙහි රැවටීමක්, සසර ඉපදවීමක්,දුක හා සංයෝග කරමින් උපදවන්නක්, හවයන් එකට එකතු කරන්නක්, ආකර්ෂණය කරන හෙයින් නදියක් වැනි වූ, වෙසෙසින් ඇලීමක්, එකට බඳිනානු ය. පැතිර යන්නක්, එකට රැස්වන්නක්, (සහාය වන හෙයින්) දෙවැන්නක්, පැතුමක්, හවය ඉදිරියට ගෙන යන්නක්, වනයක්, (බලවත් බැවින්) වනටයක්, එකතුවක්, සෙනෙහසක්, බලාපොරොත්තුවක්, විරුද්ධ වූවක්, ආසාවක්, පැතුමක්, බලාපොරොත්තු සහිත බවක්, රූපයට ආසාවක්, ශබ්දයට, ගන්ධයට, රසයට, ස්පර්ශයට, ධනයට, පුතූන්ට, ජීවිතයට ආශාවක් වේ ද, කථාවෙහි කැමැත්තක්, බොහෝ කථාවට කැමති බවක්, අතිශයින් කථාවට කැමැත්තක්, කතාවට ලොල් වීමක්, කතාවට ලොල් වූ බවක් (නැවත නැවත අරමුණෙහි ඇදගන්න බැවින්) ලෝභ වූ බවක්, ලොල් වූ ස්වරූපයක්, ලොල් බවින් යුක්ත බවක්, නඟුට සොලවන බවක්, මිහිරි අරමුණු කැමති වන බවක්, අදූරනැමි රාගයක්, දැඩි ලෝභයක්, තණ්හාවක්, නිතර කැමති බවක්, පැතුමක්, කැමති වීමක්, මනා පැතුමක්, කාම තණ්හාවක්, හව,චිතව, රූප, අරූප, නිරෝධ, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම,ඕසයක්, යෝගයක්, ගුන්ටයක්, උපාදානයක්, ආවරණයක්, නිවර්ණයක් (කුසල් දහම් වසන හෙයින්) ජදනයක්, බන්ධනයක්, සිත තුළ පවත්නා උපක්ලේශයක්, සිතේ තැන්පත්ව පවත්නා අනුසයක්, සිත තුළ පවත්නා උපක්ලේශයක්, සිතේ තැන්පත්ව පවත්නා අනුසයක්,කෙලෙස් අවදි වීමක්, (වෙළා ගන්නා හෙයින්) වැලක්, විවිධ කැමති වීම් ඇති, දුකට මුල හේතුවක්, දුකට නිදානයක්, දුක හට ගැනීමක්, මාරයාගේ මළපුඩුවක්, මාරයාගේ ඇමක්, මරුට විෂය වූවක්, මරුගේ නිවසක්, මරුගේ ගොදුරක්, මරු බැමීමක්, තණ්හා ගංගාවක්, තණ්හා දැලක්, තණ්හා (බල) කුඩුවක්, තෘෂ්ණා සමුද්‍රයක්, දැඩි ලෝභකමක්, ලෝභ අකුසල මූලයක් වේ ද, මේ ජප්පා’ නම් වේ.

අපි තුනු නිර්දේශය

08 පිටුවෙන් ...

ලෝකයාගේ ඇලීම ගැලීම, බැඳීම, උපක්කලය යැයි කියනු ලැබේ. මේ ඇලීමෙන් ලෝවැසියා ඇලුණේ. වෙසෙසින් ඇලුණේ, හොඳින් ඇලුණේ, කිලිටි වූයේ, වෙසෙසින් කිලිටි වූයේ, තැවැරුණේ, ඇලුණේ, ලැගුණේ, ඇවුණේ ය, බුෂි යනු කියමි. දේශනා කරමි, පනවමි, පිහිටුවමි. විවෘත කරමි. විභාග කරමි. නොගැඹුරු කරමි, ප්‍රකාශ කරමි යන අර්ථ වශයෙන් පස්පාහිලේපනං බුෂි යනු වේ.

දුක්ඛමස්ස මහධිතං

දුක්ඛ යනු ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණං සොක, පරිදෙව.....කායික දුක් (දුක්ඛ) මානසික දුක් (දොම්නස) දැඩි වෙහෙස යන දුක් ය. නිරය, තිරිසන් ප්‍රේත යන ලෝකයන්හි දුක් ය. මිනිස් ලොව දුක්ය. ගැබට බැස ගැනීම මුල්කොට ඇති දුක් ය. ගැබෙහි වාසය කරන විට ඇති වන දුක් ය. මවුකුසින් බිහි වීමේ දී ඇති වන දුක් ය. බිහි වූ පසු පෝෂණය කිරීමේ දී ඇති වන දුක් ය. උපන් තැනැත්තා අනුන්ට අයත් බව නමැති දුක් ය. තම උපක්‍රම නිසා ඇති වන දුක් ය. අනුන්ගේ උපක්‍රම නිසා ඇති වන දුක් ය. සංස්කාර නිසා ඇති වන දුක් ය. වෙනස් වීම් නිසා ඇති වන දුක් ය. ඇසේ රෝග, කනේ රෝග, නාසයේ රෝග, දිවේ රෝග, කයේ රෝග, හිසේ රෝග, කර්ණ රෝග, මුඛ රෝග, දත්ත රෝග, ක්ෂය රෝගය, ඇදුම, පිතස, දැවිල්ල, උණ රෝගය, බඩේ අමාරුව, මුසපත් වීම, ලේ අතීසාරය, ශුලය, විසුච්ඛාව, කුෂ්ට ගෙඩි, කිලාසය, කැස්ස, වලිප්පුව, දද, කඩුවේගන්, කැසීම, කවීජු, නිය පහරින් සිදුවන තුවාල, හොර, පින් අමාරුව, දියවැඩියාව, අර්ශස්, පොළ, හගන්දරා, (ගුද මාර්ගය හා මුත්‍ර මාර්ගය අතර ඇතිවන තුවාල) පිතින් උපදින ආබාධ, සෙම් නිසා ඇති වන ආබාධ, වාතයෙන් උපදින ආබාධ, වා පින් සෙම් නිසා ඇතිවන ආබාධ, දේශගුණය වෙනස් වීමෙන් ඇතිවන ආබාධ, වැරැදි පිළිවෙත් නිසා ඇතිවන ආබාධ, උපක්‍රම නිසා ඇතිවන ආබාධ, පාපකර්ම නිසා ඇතිවන රෝග, ශීතල, උණුසුම, බඩගින්න, පිපාසය, මළ මුත්‍ර පහ කිරීම, මැසි මදුරු අවි වාත, සර්ප පහසින් හටගන්නා රෝගය.

මව හා පියා මිය යාමෙන් ඇති වන දුක්, සොහොයුරා මිය යාමෙන් ඇතිවන දුක්, සොහොයුරිය මිය යාමෙන් ඇතිවන දුක්, පුතා මිය යාමෙන් ඇතිවන දුක්, දුව මිය යාමෙන් ඇතිවන දුක්, ඇති විශේෂවෙන් ඇතිවන දුක්, හවහෝග විනාශ වීමෙන් ඇතිවන දුක්, දුශ්ශීල වීමෙන් ඇතිවන දුක්, වැරදි පිළිගැනීම් නිසා ඇතිවන දුක්, රූපාදී යම් ධර්ම කෙනෙකුගේ ඉපදීමක් ආදියෙහි පෙනේ ද, අස්තංගමයෙන් නිරුද්ධ වීමක් පෙනේ ද, විපාකය කර්මය ඇසුරු කෙරේ ද, කුසලාකුසල කර්මය විපාකය ඇසුරු කෙරේ ද, රූපය නාමය ඇසුරු කෙළේ ද, නාමය රූපය ඇසුරු කෙරේද, යම් දහමක් ජාතිය විසින් ලුහුබදිනා ලද ද, ජරාව විසින් අනුව හැසිරෙන ලද ද, ව්‍යාධියෙන් මඩනා ලද ද, මරණයෙන් විනාශයට පැමිණියේ වේ ද, දුකෙහි පිහිටියේ ද, ආරක්ෂාවක්, සැඟවීමක්, පිහිටක් නැත්තේ ද, අසරණ වූයේ ද, මේ දුක් යැයි කියනු ලැබේ.

මේ දුක් නිසා ලෝවැසියාට බිය, මහා බිය, පෙළීම, ගැටීම, උවදුරු, විපත්ති සිදු වේ යන අර්ථ වශයෙන් "දුක්ඛමස්ස මහධිතං" යනු වේ.

එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "අවිජ්ජාය නිවුතො ලොකොපෙ - දුක්ඛමස්ස මහධිතං" යනුවෙන් වදාළ සේක.

**සංකප්පිත ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාවේ
සුත්‍රාන්ත පිටකයෙහි කුදගත් සතියෙහි
සිංහල වුල්ලනිද්දේසපාළි
අපි තුනු නිර්දේශය ඇසුරින්**

කට වටකර වැටී නොබැඳීමේ විපාකය

බුදුරජාණන් වහන්සේ සිත,කය, වචනය සංවර කර ගැනීමේ වැදගත්කම ආදර්ශ සම්පන්නව පෙන්වා දුන් ශාස්තෘවරයෙකි. ලෞකික මෙන්ම ලෝකෝත්තරවත් සෑම පුද්ගලයකුට ම දීවාරත්‍රය සංවර භාවයෙන් යුතුව රැකගෙන ජීවත් වීමේ ප්‍රතිවිපාක ලැබෙන අතර, එසේ නොමැතිව අසංවර භාවයෙන් යුතු පුද්ගලයෙක් වුවහොත් උභය ලෝකයන්හි දී මහත් දුක්ඛ දෝමනස්ඛන්ධයන්ට මුහුණපෑමට සිදුවේ.

සිත,කය, වචනය අතරින් අකුසල් බොහෝ සෙයින් සිදුවනුයේ වචනයෙනි. එබැවින් වචනය සංවර කර ගැනීම කායික සංවරයට වඩා යහපත් ය.

කය සංවර කර ගැනීමට හැකි වුව ද වාචික සංවරය ඇති කර ගැනීමට අපොහොසත්ව ප්‍රේත ආත්මභාවයක් ලැබූ භික්ෂුවක් පිළිබඳ සුබරමුඛ ප්‍රේත වන්දුවේ සඳහන් වේ.

පෙර කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සාසනයේ දී පැවිදිවී සිටි එක් භික්ෂු නමක් බොහෝ අසංවර ආකාරයට සිල්වත්, ගුණවත් භික්ෂුන් වහන්සේට ආඥාපූර්වකව කිරීමට පුරුදුව සිටියා. මෙම භික්ෂුව කයින් සංවර යි. එහෙත් වාචික සංවරය ඇති කර ගැනීමට කිසිවිටෙකත් උත්සාහ කළේ නෑ. එම නිසා බොහෝ අවස්ථාවල සෙසු භික්ෂුන් වහන්සේ එහි ප්‍රතිවිපාක පෙන්වා දුන්නා.

එහෙත් එය පිළිගැනීමට තරම් නොහික්මුණු බවට මෙම භික්ෂුව පත්ව සිටියා. මෙම අසංවර ගති ලක්ෂණ නිසා බොහෝ අවස්ථාවල මහජනයා ඉදිරියේ දැඩි ලෙස අපහසුතාවට පත්වීමට සිදුවුණා. මේ නිසා මෙම භික්ෂුව කාලයාත්‍රා කර බුද්ධාන්තරයක් මුළුලෙහි අවිච්චි මහා නරකාදියෙහි උපත ලැබුවා. එයින් පැසව පැසව සිට ගෞතම බුදුන් වහන්සේගේ සමයේ දී ප්‍රේතයෙක්ව පහළ වුණා.

“ඔබගේ ශරීරයේ සෑම තැනම රන්වන් ය. සියලු දිසාවන් බබළවයි. එහෙත් කට උග්‍රකුගේ මෙනි. පෙර කවර නම් කර්මයක් කළේ ද?”
“පෙර මම කයින් සංවරවීම. වචනයෙන් අසංවරවීම. නාරදයන් වහන්ස, ඒ නිසා මේ අත් බැවිහි එබඳු වර්ණවීම.”

දිනක් නාරද තෙරුන් වහන්සේ උදෑසන අවදි වී පැන් පහසු වී පිණ්ඩපානයේ වැඩම කිරීමට සූදානම් වුණා. උන්වහන්සේ හිප්කකුට පර්වතයෙන් පහළට වැඩම කළා. එසේ වැඩම කරන අවස්ථාවේ දී ස්වර්ණ වර්ණ ශරීරයෙන් හා මුඛය උග්‍රකුගේ වැනි ස්වභාවයෙන් යුතු ප්‍රේතයකු දුටුවා. එය දුටු නාරද තෙරුන් වහන්සේ.

“කායො තෙ සඛිධිසොවණ්ණො සඛිතා ඕභාසතො දිසා මුඛං තෙ සුකරස්සෙව කිං කම්මකර් පුරේ”
ඔබගේ ශරීරයේ සෑම තැනම රන්වන් ය. සියලු දිසාවන් බබළවයි. එහෙත් කට උග්‍රකුගේ මෙනි. පෙර කවර නම් කර්මයක් කළේ ද?”
යනුවෙන් විමසුවා.
“කායෙහ සඤ්ඤානො ආසිං වාචායාසිමසඤ්ඤානො තෙන මොතාදිසො වණ්ණෝ යථා පස්සති නාරදං”
“පෙර මම කයින් සංවරවීම. වචනයෙන් අසංවරවීම. නාරදයන් වහන්ස, ඒ නිසා මේ අත් බැවිහි එබඳු වර්ණවීම.
ප්‍රේතයා පෙර ආත්මයේ තමා භික්ෂුක්

ව සිටි අවස්ථාවේ දී කායික සංවරය රැකගෙන සිටි නමුත් වචනය සංවර කර ගැනීමට නොහැකි වූ නිසා මෙබඳු අවස්ථාවක් ලද බවත්, කායික සංවරය නිසා පුද්ගලය ම බබළුවන රන්වන් සිරුරක් ලැබුණු ද වාචික අසංවර බව නිසා මුඛය උග්‍රකුගේ මෙන් ප්‍රේත ආත්මයක් ලැබූ බව ප්‍රකාශ කළේ ය.

තමා සිදුකළ ඒ අකුසලය නිසාවෙන් පසුතැවෙමින් දුක්ඛිතව දිවී ගෙවන බව ප්‍රකාශ කළ සුබරමුඛ ප්‍රේතයා එම අවස්ථාවේ දී නාරද තෙරුන් වහන්සේට මෙසේ අවවාදයක් ද කළහ.

“තං ත්‍යාගං නාරද බුෂි දිට්ඨමිදං තයා මාකාසි මුඛසා පාපං

මා බො සුකර මුඛො අහු ති”
“නාරදයන් වහන්ස, ඔබ විසින්ම මෙය දක්නා ලදී. මම මෙය ඔබට කියමි. වචනයෙන් පවක් නොරකන්න. උග්‍රකුම අත්තෙක් නොවන්න.

යනුවෙන් මුසාවාද හෙවත් වාචික අසංවර භාවයේ ආදිනව ප්‍රකාශ කළේ ය. මෙම කථාව අසා නාරද තෙරුන් වහන්සේ පිණ්ඩපානයේ වැඩම කළහ.

සුබරමුඛ ප්‍රේත වන්දුවේ එන මෙම කථා පුවත තුළින් හිඟ පැවිදි සෑම කෙනකුටම වටිනා වර්තාදර්ශ සපයන්නෙකි.

වර්තමාන ඇතැම් හිඟ පිත්වතුන් සමාජ මාධ්‍ය ජාලයන් මෙන්ම පොදු ව්‍යවහාරයන් තුළ දී භික්ෂුන් වහන්සේගේ වැරැදි සොයමින් සංඝරත්තය තුළ හේද ඇතිවන ආකාරයේ ක්‍රියාවන් වාචිකව සිදුකිරීම නිතර නිතර දක්නට ලැබේ. කුමන ආකාරයේ තරාතිරමක වුව ද ඒ තුළින් ලැබෙන ප්‍රතිවිපාක සුලුපටු නොවේ. එබැවින් බොදු ජනයා මෙය සබුද්ධිකව වටහාගෙන කුසලයෙහි පිහිටා කටයුතු කිරීමට උත්සාහ කරන්න.

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ උපාධි අපේක්ෂක
බැරගම ශ්‍රී රාහුල හිමි

උතුම් පෝ දාක

සම්බුදු පියා බුදුවීමෙන්	පසුව
කාලදායි තෙරණුන්ගේ ඉල්ලීම	අනුව
මැදින් පෝ දින පිරවර	කැටුව
ශාක්‍ය දේශයට වැඩමවුයේ	තුවුව

නෂයන්ගේ මානස දුරු	කරන්නේ
යමා මහ පෙළහර	පාන්නේ
අසිරිමත් වර්ණාවක්	වසින් හේ
වෙස්සන්තර ජාතකය	දෙසන් හේ

සුදොවුන් රජ තෙවැනි වැඳුමෙන්	පිදුවා
යශෝධරා දේවිට සඳකිඳුරුදව	දෙසුවා
නන්ද රාහුල කුමරු උතුම් පැවිදි බව	ලැබුවා
කුල දරුවන් පැවිදිට මවුපිය අනුමැතිය	පැන වුවා

ශාක්‍ය කුමරුන් විශාල	පිරිස ක්
උපන් ගමට නෂයනට කළා	සේවය ක්
සම්බුදු පියාගේ කළගුණ	දැක්වීම ක්
ඓතිහාසිකව මේ උතුම් පෝය	දිනයක්

විත්‍යා කුමාරනාමි කවරන් න සේනානායක
කටුගස්තොට
යට්ඨාචල ඇටමුරුංගාගොඩ

මුනි සිරිපා පුදම

නැග එන විටදී රන්හිරු රැස් කිරණ	පබා
පේවී සිසිල් ජලයෙන් නා සිරුර	ඔබා
තෙදබල සමන් දෙවිඳුගෙ නිති පිහිට	ලබා
මුනි සිරිපා කමල නමදිලි නළල	තබා

සදහම් රැසින් මුලු හෙළයම සිර	මැව්වේ
මිසදිටු දනන් තුඩතුව මෙන් ගුණ	පෙව්වේ
සැම සිත් පහන් කර බව සනඳුර	නිව්වේ
නමදිලි! වාම සිරිපද සමනල	පව්වේ

නිසසල කඳු පෙළින් නිති රැකවරණ	මැද
දිය ඇලි තුරුලතා දසුනක් වනය	මැද
පරසතු මල් මදාරා තෙක මලින්	පුද
තුවුවේනි දෙවි බඹුහු මුනි සිරිපාද	වැද

බිඳහැර ජාති කුල මල සිත්සහන්	තුළ
කරුණාවයි කියා හඬ දෙන සවන්	තල
නමදින මුනිඳු සිරිපද ලස කලින්	කල
එය මහ පිනකි මතු දැක්මට නිවන්	එල

ජයන්තා රුවන්මලි පෙරේරා
පින්තවල - වග

දිගාසිරි ජනම්

ගුරු පියතුමකි මුල්තැන ගන්නා	සඳය
තරු රැස බැබළෙනව ගුරුහිමි සඳ	වටය
ඒ තරු රැසින් සුබ පතනවා මේ	සමය
දිගුසිරි පතම් හැත්තෑ නවවැනි	දිවිය

පැණනද පිරිවෙහේ උගතුන් බිහි	කෙරුවා
ගුරු සිසු දෙපිරිසකගේ ආසිරි	ලැබුවා
ගුණ නැණ බලෙන් කවි පොත් පත්	ලිව්වා
දිවියේ තවත් අවුරුද්දක් පසු	කෙරුවා

ජන්මය ලබා හැත්තෑ නව වැනි වසරක් ගත	වුවා
කළ මහ මෙහෙවරන් රට ලෝකය ජාතිය	ගාවා
දැකිනා කෙනකුගේ සිත සතුටින්	පිරවුවා
මාහරගම පියරතන නාහිමි	වැජඹේවා

දෙහෙරගොඩ සුමංගල හිමි
ශ්‍රී පඤ්ඤනන්ද මූලික පිරිවෙන
මාහරගම ගිරිදල්ල

සොයුරු පෙම

අත්වැල් බැඳගෙන පාසල් ගිය හැටි
සිහිවෙනවා
වරෙකදී රණ්ඩු වූ හැටි මතකට එනවා
හඬනා විටදී සිනා පොදක් ගෙන දුන්
හැටි සිහිවෙනවා
නූඹ අප හැර ගියත් සිත තුළ
තවමත් ගැවසෙනවා

දුප්පත්කම නිසා පාසල් ගමනට
තිත තියමින්
පවුලේ බර කරට ගත්තේ පියකු
ලෙසින්
එනවිට සිදාදියේ වෙළඳාමට ගිහින්
අපේ කුස ගිනි නිවන්නට අහරත් ගෙන ආවානේ ඉතින්

පුංචි නංගිගේ ගෙල සරසන්නට
ලස්සන මුතු මාල පොටක්
දෑත පිරෙන්නට මා හට වළලු
ගොඩක්
අරගෙන ගෙට ආවේ පුරවාගෙන
සිනා කටක්
අකාලයේ ඇයි මිය ගියේ කරලා ද පවක්

සිතා ගන්න බැරි ලෙස නූඹ
අපගෙන් වෙන් වුවා
අඬමින් මල්ලියේ ඇයියට ඒ බව කිව්වා
හැම හදවත් දුක් කඳුලින් නහවා
සමුගත් මල්ලිට අක්කා මතු බුදු බව පැතුවා

පානදුර අරක්ගොඩ
ඩබ්.පී. ඉන්ද්‍රානි

බුදු සමිඳු

දෙව්ලොව තුසිත පුර දෙව්සැප විඳ	හේක
නිමි නැති සුපින්බර දිවියක	අව්වේක
ගතකොට කෙලෙස් සිඳ වෙසගෙහි	පෝ දාක
මනුලොව ඉපිද සම්බුදු බව	ලැබූ සේක

ගිලිමල්ලේ රත්නපුර
ඩී.එස්.ඇඩ්විත් පෙරේරා

දැයක් පිබිදුණි

දම් රසයෙන් දැයක්	පිබිදු
ගංගොඩවිල සෝම	සමිඳු
අප කාගෙන් මනස්	පිබිදු
හිමි නාමෙන් පිපෙයි	කුමුදු

හිමියනි ඔබ දෙසු	දහම
නිවැරැදි බුදු දහම	පරම
දේවතා සංකල්ප	වගෙම
හරියට අවබෝධ	කෙරුම

පරලොව හිමි	සැනසේවා
හිමි සිතූ පරිදි ම	වේවා
බුදු මග හිමි	සැනසේවා
සෝම සමිඳු	සැරදේවා

අපින් වික්‍රමනන්ද
වීරසූරිය
මොරගොල්ල - ඉඹුල්ගස්දෙණිය

සිහිමට ...

දහම අදහම හොඳින් වෙන් වෙන්ව හඳුනා	ගෙන
දැහැමි දිවියක් ගෙවන්නට හොඳින් හිතට	ගෙන
වැඩ කළොත් අප රටේ ගිහි පැවිදි සියලු	දෙන
සම්බුදු සසුන බැබළෙයි ඒ ගැන ද සිතනු	මැන

ඇසු පමණින් දෙයක් හරිය පිලිගන්න	එපා
මෙයයි හරි දහම යැයි හතික පිලිගන්න	එපා
බොරුව හරි කරන්නට කරයි සමහර	උපා
කිසිදෙයක් එකවර හරිය පිලිගනු	එපා

පිලිගන්න එපා අනුමානයට කිසි	දෙයක්
බුදු දමට නොගැළපෙන්නට තිබිය හැක	ඉඩක්
එම කරුණ බුදු දමට ගැලපේවි නම්	හොඳින්
පිලිගන්න විනයානුකූල වන හොඳ	මඟක්

(කාලාම සූත්‍රය ඇසුරෙනි)
මාවනැල්ල,
රන්දිවෙල විමල් රණසිංහ

බුදුපර්ණ

පහන් සිතක කවි

සම්පූර්ණ නම :-
ලිපිනය :-
දුරකථන අංකය :-

අව අටවක, අමාවක, පුර අටවක, පසළොස්වක
සතර පෝදාම ඔබේ නිර්මාණ 'පහන් සිතක කවි' පිටුවේ පළවේ.
ඔබගේ කාව්‍ය නිර්මාණ කුපනය සමඟ පහත ලිපිනයට යොමු කරන්න.
සංස්කාරකා, පහන් සිතක කවි, බුදුසරණ කර්තෘ මණ්ඩලය, ලේක්හවුස් - කොළඹ.